

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XXXI. ÉVFOLYAM. ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK BUDAPEST, 1916.
MÁSODIK FÜZET. KÖZLÖNYE FEBRUÁR HÓ.

SZERKESZTI: DÉKÁNY MIHÁLY, BUDAPEST, VI. FELSŐERDŐSOR 3.

Tanítóképzés.

Tanítóképzésünk továbbfejlesztésének irányelvei.

Törvénytervezet.

Irta és összeállította: **Mohar József.**

A világháború megrendítő eseményei és meglepő fordulatai elmélkedésre készítetik az emberiség fejlődésének összes tényezőit, elsősorban a pedagógusokat. A vén Európa sarkait megrázó orkán még el sem vonult a nemzetek gondterhes feje felett, a pedagógusok máris a nagy eseményeknek a nevelésben rejlő titkos rugóit, a fordulatoknak a nevelés eredményeiben található rejtett okait kutatják. Sőt tovább mennek egy lépéssel és a vélt rugók és okok alapján a népek jövő fejlődésének biztonságosabb útjait méregetik és a nevelő eljárásoknak eredményesebb módjait jelölik meg. Az óvatosabbaknak várakozásra intő szava eredménytelenül hangzik el: a háborus pedagógia egyre-másra szüli azokat az elméleteket és rendszabályokat, amelyek a világháborút követő békés küzdelemben a harcias rátermettséget és a végső győzelmet biztosítják.

Előre kijelentem, hogy nem szándékozom a háborus pedagógiai elméleteket eggyel szaporítani. Ellenben a világháborúnak fajunkra és nemzetünkre nézve máris kétségbevonhatatlanul levonható tanulságai világánál revideálni akarom azon irányelveket, amiket tanítóképzésünk továbbfejlesztésére egyesületünk kebelében ugyszólván egyértelműleg felállítottunk és amelyeknek gyakorlati megvalósítását törvénytervezet alakjában a választmány egyik tavaszi gyűlésén már bemutattam.

A világháboru dicsőséges eseményei és magyar fajunknak ezen eszményekre gyakorolt döntő befolyása helyzetünket és abból folyó feladatainkat egyszerűvé teszik és élesen megvilágítják. Bármit hozzon is reánk a jövő, magyar fajunk kiválóságát, nemzetünk életrevalóságát súlyos próbatétellel Európa összes csataterrein fényesen bizonyítottuk és ezzel ezeréves hazánk állami létét, benne a magyar faj hegemoniáját újra és remélhetőleg örökre biztosítottuk. Elismerés és hála ezért a magyar nemzet minden küzdő fiának, elsősorban az egyszerű magyar nép hősi gyermekeinek, a magyar honvédnek és bakának, aki a háborus mozzanatok középpontjában számos sebből vérezve előbbre és előbbre, a biztos győzelemre tör. Bámulattal kérjük, hogy honnét veszi törhetetlen testi és lelki erejét? Igaza van Fináczy Ernőnek, pedagógiai életünk e kiválóságának, midőn az okot keresve megállapítja, hogy «ott rezeg lelkében a magyar fajba oltott vitézi erényeknek ősoktól felhalmozott — a magyar iskola által ápolt — aviatikus szelleme». Mi senkit sem fogunk kisebbiteni, ha ehhez a megállapításhoz hozzá tesszük, hogy ennek a szellemnek szárnyakat elsősorban az egyszerű magyar *néptanító* adott. Tartozunk a történelmi igazságnak ama száraz tény leszögezésével, hogy harcéri sikereink egyik számottevő tényezője a nép nevelője, a magyar *néptanító* és közvetve *a magyar tanítóképző*.

Pedig népoktatásunk és benne tanítóképzésünk még ma is a 68. évi törvény alapján áll, amely a maga idejében kitünő alkotás volt, de magyar nemzeti szempontból sok nyílt és rejtett sebet hagyott gyógyíttatlanul közoktatásügyünkön. A háboru első pedagógiai tanulsága nem lehet más, mint az, hogy a népnevelést, mint halhatatlan Eötvösünk szerint a nemzeti fejlődés és haladás elsőrangú tényezőjét, mielőbb revideálnunk kell és nemzeti szellemen tovább kell fejlesztenünk. Az iskola lelke a tanító lévén, a revíziót és fejlesztést logikusan *a tanítóképzésen kell kezdenünk*. Mert a tanítóképzés a népművelődés kovásza, az egyetemes nemzeti előrehaladás leghatalmasabb rugója.

Tanítóképzésünk félszázados fejlődésével az 1868. évi 38. tc. kereteiből messze kinőtt. E törvénynek a tanítóképzésre vonatkozó alig egynéhány intézkedése maradt változatlanul érvényben. Az állam a maga tanítóképzőit főleg az utolsó évtizedben úgy extenzív, mint intenzív módon magas színvonalra fejlesztette, ami természetesen a felekezeti tanítóképzők fejlődésére is erősen kihatott. A fejlődés legfőbb fázisait a következőkben foglalhatjuk össze:

Még a múlt század nyolcvanas éveiben a törvényes három évfolyam az állami tanítóképzőkre, majd fokozatosan a felekezetiekre nézve négyre emeltetett; az állami tanítóképzők lassanként hatalmas palotákkal láttattak el és a nevelésre kedvezőleg kiható internátusokkal és köztartásokkal hozattak kapcsolatba; a tanítóképző-intézeti tanárképzés különös céljainak megfelelőleg magas színvonalon szerveztetett; a működő tanárok és tanítók továbbképzéséről tanfolyamok útján gondoskodás történt; az állami tanítóképzők modern tantervet és az oktatásra termékenyítőleg kiható tantérvi utasítást kaptak, tanfelszerelésük gyarapított; a tanítóképesítővizsgálat újra szabályoztatott és ennek során a vizsgálat színvonala szakavatott vezetéssel emeltetett; az állami tanítóképzők részére kiadott rendtartással a további szervezeti és tanulmányi fejlődés gazdag perspektívája nyitott meg és ennek alapján a normáltanmenet és egyéb normáliák elkészítése vette kezdetét; az összes szervezeti és tanulmányi intézkedések szakszerű megvalósításának keresztülvitelére a tanítóképző-intézeti szakfelügyelet szerveztetett.

Mindezekből kétségtelenül megállapítható, hogy a tanítóképzés fejlesztését célzó kormányintézkedések az elavult törvény korlátozó hatását hathatósan ellensúlyozták és az állami tanítóképzőket oly magas színvonalra emelték, hogy ezekkel a legtöbb kulturállam hasonló intézeteivel sikerrel felvehetjük a versenyt. És hazafias aggodalmakkal eltelt lelkünket ezek az intézkedések mégsem nyugtathatják meg, a háboru tanulságaiban elmerülő elménket mégsem elégíthetik ki. Aggódó lelkünk joggal kérdi, miért kellett csupán az állami tanítóképzést ilyen rendszeresen fejleszteni, holott a felekezeti képzők is a magyar nemzet számára képeznek nevelőket?! A világháboru tanulságain csüngő elménk pedig azt mondja, hogy a már megtett intézkedéseket a legujabb tanulságok világánál újra revízió alá kell vennünk és az így revideált irányelvek szerint az egész magyar tanítóképzést egységesen és törvényes alapon szabályoznunk kell.

Mielőtt az egyetemleges fejlesztést irányító elveket leszegeznők, vessünk egy futó pillantást tanítóképzésünk mai állapotára.

A legutolsó és az 1912/13. iskolai évi állapotokat feltüntető miniszteri jelentés szerint 83 elemi népiskolai tanító(nő-)képző-intézetünk volt. (Ezek száma az azóta szervezett 3 állami képzővel emelkedett.) Ezek közül férfitanítókat képző intézet 48, vagyis 58%, tanítónőképző-intézet 35, vagyis 42% volt. Jellem szerint

állami képző 26 (18 férfi, 8 nőképző), vagyis 31·3%, felekezeti jellegű 57 (30 férfi és 27 nőképző), vagyis 42%. Az 57 felekezeti jellegű képző közül állami segítséget vett igénybe 36, vagyis a felekezeti képzők 63·2%-a. Ennélfogva fokozott állami ellenőrzés mellett működött a 83 tanítóképző közül 62, vagyis 73·5%, ellenben az államhatalom által szerződésileg kikötött feltételek nélkül *csupán az elavult törvény korlátai között 21 tanítóképző-intézet*, vagyis 26·5% *látta el a tanítóképzést*. Tanulók tekintetében az arány valamivel kedvezőbb, mert az állami képzőkben összesen 2984 tanuló, vagyis 35%, az 57 felekezeti képzőben pedig 5550 tanuló, vagyis 65% nyerte kiképeztetését. Az intézetek tanítási nyelvére vonatkozólag a hivatalos statisztika nem közöl adatokat, holott pl. a középiskolák tannyelvéről pontosan beszámol. Tudomásom szerint a 83 képző közül 6 román, 2 szerb és 3 német tannyelvű, tehát összesen 11 nemzetiségi képzőnk van; vagyis tanítóképzőink 86·75%-a magyar, 13·25%-a idegen tannyelvű. A tanulók anyanyelve magyar nemzeti szempontból azt a képet nyújtja, hogy a vizsgálatot tett 9949 nyilvános és magántanuló közül magyar anyanyelvűnek vallotta magát 8425 tanuló, vagyis 84·6%. Közélebről érdekelnek bennünket még kérdésünk szempontjából a tanári személyzetre vonatkozó adatok. A tanári személyzet összesen 910 tagot számlált, akik közül a képezdei tanári állást egyedüli vagy főhivatásának tekintette 635 tanár. Ez utóbbiak közül magyar anyanyelvűnek vallotta magát 530, vagyis 83·4%, magyarul egyáltalában nem tudott 4, vagyis 0·63%. Képesítettség tekintetében a következő kép tárul elénk: a 635 tanár közül tanítóképző-intézeti vagy ezzel egyenlő rangu tanári képesítése 275 (43·3%) tanárnak, polgári iskolai tanítói képesítése 225 (35·4%) tanerőnek, elemi iskolai tanítói képesítése 54 (8·5%) tanerőnek volt, a többi 81 (12·8%) alkalmazottnak tanári vagy tanítói képesítése nem volt, de 45 (7%) lelkesítő képesítéssel működött. A tanári képesítéssel bíró 275 tanár közül 145, vagyis 53% a létszám 31·3%-át kitevő állami képezdénél volt alkalmazva.

Ezen és az értesítőkből vett adatokból nyilvánvaló, hogy tanítóképzésünk szervezetében és tanulmányi rendjében *nincsen meg az a nemzeti egység*, amit a háboru elsőrendű pedagógiai tanulságaként a jövő fejlődés elengedhetetlen alapfeltételeként felállítunk. A tanítóképzés szelleméről a miniszteri jelentés természetesen be nem számolhat, de nem fogunk csalódni, ha meg-

állapítjuk, hogy e tekintetben a bajok a nemzeti szellem kívánalmi tekintetében még nagyobbak. Az a nagy lendületű fejlődés, amely az állami tanítóképzők utolsó évtizedében ugy szervezeti, mint tanulmányi tekintetben örömmel tapasztalható volt és amely ez intézetek didaktikai értékét ugyszólván meghatározta, nem lett általánossá, mert hiányzott az egységes fejlődés feltétele és biztosítéka, a kor nemzeti kívánalmainak megfelelő tanítóképzési törvény.

Nem ismerem ennél fogva a magyar nemzeti kultúra szempontjából sürgősebb törvényhozási feladatot, mint tanítóképzésünk törvényes fejlesztésének és rendezésének feladatát. Mert nem szabad a jövőben egy pillanatig sem megelegednünk azzal, hogy tanítóképzőinknek csak 31%-a, vagy akár 73%-a oldja meg sikeresen feladatát. Ellenkezőleg, nem szabad egyetlen olyan tanítóképzőnknek sem lennie, amely nem áll a nemzeti szellem és egység szolgálatában. Jövőnk érdekében joggal remélhetjük, hogy amit egyesületünk útján közel két évtizede hiába sürgettünk, azt a világháború nemzeti vonatkozású tanulságai fajunk és nemzetünk fenmaradása és erősödése érdekében haladéktalanul megoldják.

*

Tanítóképzésünk — mint jeleztem — a világháború tükrében elég kedvező képet mutat. A fiatalabb tanítógeneráció tagjai és az ifjú tanítójelöltek lelkesedéssel ragadtak fegyvert, hogy nemzetünk megtámadott létéért és szép hazánk biztonságáért harcoljanak, ezekért ha kell vérüket ontsák, ifjú életüket feláldozzák. A harctérről tanítványaimtól sűrűen érkező levelek arról is tanubizonyságot tesznek, hogy a tanítói hivatás nemzetnevelő jelentőségét ez a nemzedék már teljesen átérti és átérzi. És ez nyilván a legtöbb tanítóképzőnél így van. Tanítóképzésünk mai rendjének kulturintézeteink sorában elfoglalt helyének mélyreható megváltoztatására nincs tehát szükség, hiszen iskolai szervezetünkben való elhelyezkedése történelmi fejlődés eredménye. Míg a Ratió alapján kialakult katolikus tanítóképzés a népiskolával való természetes kapcsolatot őrizte meg, addig a protestáns tanítóképzés a közép és felső oktatással való kívánatos kapcsolatot biztosította. Ezen irányok szerencsésen egyesültek népoktatásügyi alaptörvényünkben és kialakult tanítóképzésünknek az a rendje és helyzete, amely ez intézeteket a középfoku oktatás alsó tagozata fölé a felsővel párhuzamba állítja, amely míg egy-

részt az általános műveltségi képzésnek a középiskolai fokra való felemelésével a néptanítót a nemzeti élet irányítására hivatott középosztály tagjává avatja, addig másrészt az általános műveltségi képzésnek a pedagógiai szakképzés szolgálatába való beállításával szakszerű hivatottságát fokozza. Bevált tanítóképzési rendszerünk lévén, ne menjünk mintáért és formákért a külföldre; nekünk egyébként is több okunk van rá, mint bármely más nemzetnek, hogy a *történelmi fejlődés alapját* el ne hagyjuk, hogy a fejlődés folytonosságát megőrizve intézményeinket *fokozatosan* fejlesszük. *Tartsuk meg tehát tanítóképzésünk bevált rendszerét, de továbbfejlesztésével töltsük meg azt egységes nemzeti szellemmel és modern pedagógiai tartalommal.*

A nemzeti szellem követelményeinek eddigelé korántsem tettünk eleget. Nemcsak azért nem, mert a közölt adatok szerint tanítóképzőink egy részében a magyar nyelv csak tantárgyként szerepel, sőt akad még mindig tanítóképző-tanár, aki nemzeti nyelvünket nem bírja, hanem azért is, mivel a magyar nyelv és irodalom még az állami tanítóképzők tantervében sem foglalja el jogos helyét. Ennek igazolására példaképen csak azt hozom fel, hogy míg egyik újabb németországi (Lübeck) tantervben a német nyelv tanítására a tanórák 15%-a fordítatik, addig a mi állami tantervünkben a magyar nyelvi órák az összesnek csupán 9-7%-ára rugnak; amíg ugynevezett nemzeti tantárgyakra ott az órák 20%-a jut, addig a mi tantervünkben ezekre a tantárgyakra az összes időnek csak 14%-a fordítatik. A német háborus pedagógiának egyik egyértelmű megállapítása szerint a nemzeti szellem az ő iskoláikban is fokozandó. A tudatos és erőteljes német nemzeti szellem hatalmas megnyilatkozása szolgáljon nekünk, akiknek a nemzeti nyelv összetartó erejére a német nemzetnél sokkal nagyobb szükségünk van, intő például! Jövőben minden iskolánkat, de legfőképpen tanítóképzőinket állítsuk hathatósabban a magyar nemzeti szellem szolgálatába. Tanítóképzésünk továbbfejlesztése legelső és uralkodó irányelvének *a magyar nemzeti szellem kidomborításának* és uralmának kell lennie. Ennek, az összes hazai tanítóképzőket átható és őket egységbe foglaló magyar nemzeti szellemnek kidomborítására elsősorban a magyar nyelv és irodalom, tovább a hazai történelem és földrajz szolgál: ezeknek kell tehát a jövő tanító képzésében centrális helyet és uralkodó szerepet biztosítanunk. Ezen tantárgyak taulságai forrasszák tagolt nemzetünket jövőben szét-

szakíthatatlan egységgé, ezek olvassák össze minden magyar honpolgár szívének érzelmeit közös hazánk szeretetével és ezek acélozzák meg a veszély idején mindnyájunk karját e szent föld védelmére!

A nemzeti szellem erősítése mellett azonban a rohamosan fejlődő és haladó pedagógiai tudomány világánál a tanítói szakismeretek kiterjesztésére és mélyítésére is sürgősen gondolnunk kell. A tanítói hivatás a tanítót ma sokoldalú és nehéz feladat elé állítja, amelynek sikeres megoldására jól fel kell őt fegyveroznünk. Figyelmen kívül hagyva itt a tanítónak, mint a nép hivatott nevelőjének és vezetőjének szociális feladatait, magának az iskolai munkának sikeres megoldása is bőséges elméleti tudást és gyakorlati ügyességet kíván. Felszínes ismerettel és csupán az értelmetlen utánczás fokáig emelt gyakorlattal azt érzük el, hogy ifjaink óriási többségét az élet mesteremberré süllyeszti, amint ezt az életből vett tapasztalatok sajnos igazolják. Ha a népiskola nemzetnevelő hivatását meg akarjuk oldani, akkor a tanítót hivatott és szakavatott pedagógussá kell képeznünk, a tanítóképzőket valódi pedagógiai szakiskolákká kell fejlesztenünk, amelyek a nevelés ismeretéből és gyakorlatából nemcsak kóstolót nyújtanak, hanem az ifjút tényleg bevezetik. Tanítóképzőink a pedagógiai szakiskoláról alkotott fogalmukat, amíg bennük a pedagógiai szaktárgyak a mai elenyésző óraszámokban szerepelnek, nem valósítják meg. Tantervünkben ugyanis az elméleti és gyakorlati pedagógia, hogyha a közműveltségi tárgyak módszeres óráit heti két órára értékelem és az egészségtant is ide számítom, heti 21 órában szerepel, vagyis az órák 14·5%-át teszik. És e tekintetben a külföldi minták sem elégíthetnek ki bennünket. A lübecki hat évfolyamos tanítóképző tantervében a pedagógiai órák az összes óráknak kb. 18%-át teszik, a hat évfolyamos bécs-währingi tanítóképzőben pedig 18·13%-ra rugnak. Ha mi tanítóképzőinkben pedagógiai szakiskolát akarunk látni, akkor a pedagógiát ezeknél is jóval belterjesebben kell művelnünk és számára az órák kedvezőbb arányát biztosítanunk. Ezzel nem idegen mintát utánczunk, hanem tanítóképzésünk történelmi fejlődéséhez térünk vissza. Tanítóképzésünk továbbfejlesztésének második, de nem alárendelt *irányelvének tehát a tanítóképző szakiskolai jellege kidomborításának kell lennie.* Ugy az elméleti, mint a gyakorlati neveléstudományt szélesebb terjedelemben és mélyebb alapon kell tanítanunk.

De nemcsak a neveléstudományok művelésének, hanem magának *a nevelésnek is intenzívebbnek kell lennie*. A háború tanulságai megmutatták, hogy mit lehet fegyelmezett akarattal és ellentálló szervezettel elérni. Az akaratnak, nevezetesen az erkölcsi *jellemnek* a kialakulásához szabad elhatározásra és önálló cselekvésre van szükség, amiből viszont az következik, hogy növendékeinket lekötött helyzetükből mielőbb fel kell szabadítanunk. Hiszen a mai heti 36 órás elfoglaltság mellett az önálló és erkölcsi felelősséggel járó cselekvésre sem alkalmuk, sem idejük nincs. Felfogásom szerint heti 30 óra az a maximum, amelyen a tanuló tanterv- és órarendszerüleg elfoglalható. A többi idő, nevezetesen az összes délutánok szabaddá teendők, hogy a tanítójelöltek megfelelő vezetés és irányítás mellett a tanterv és a rendtartás által megszabott keretek között szabadon foglalkozhassanak. Ezzel megszüntetnők az annyi oldalról jogosan felpanaszolt túlterhelést és módot nyujtanánk a jellem fejlesztésére is. Az erkölcsi neveléssel párhuzamosan *nagyobb gondot fordíthatnánk a testi nevelésre is*; amire szintén elengedhetetlen szükség van. Nem a tornaórák felemelésére, hanem arra gondolok, hogy a játékot, a sport egyes ágait, a céllövészetet és a katonás gyakorlatokat a felszabadított délutáni órákban tervszerűen és rendszeresen lehetne a testi és katonás nevelés szolgálatába beállítani és a leendő tanítóban a honvédelmi arravalóságot és készséget fejleszteni. Mondanom sem kell, hogy az így nevelt tanító a nép széles rétegeiben terjesztené a honvédelmi szellemet és a testi nevelésnek a nép körében lelkes és hivatott faktora lenne.

A nevelés céljai szolgálatába kell beállítanunk a tanítóképző-intézetek minden tényezőjét és szervét, ezt szolgálják tehát az *internátusok* és *köztartások* is. A tanítójelöltek előreláthatólag még jó ideig a szegényebb társadalmi osztályokból fognak soroztatni, akiknek hiányozni fognak azok az anyagi eszközök, amelyekkel megfelelő társadalmi körben egészséges lakást és tápláló ellátást biztosíthatnának maguknak és amelyek alapján gondoktól mentesen készülhetnének elő magasztos hivatásukra. Legyenek jövőben az internátusok és köztartások az iskolafentartók anyagi támogatásával az összes tanítóképzők testi és szellemi nevelésének hasznos szervei, amilyeneknek az állami tanítóképzőkben máris bizonyultak.

Ha tekintetünket a háborús tanulságok megállapítása és értékesítése céljából egy pillanatra az itthonmaradottakra irá-

nyitjuk, nem egy tekintetben vigasztalan kép tárul elénk. Nem akarok részletezni, csak rövidesen utalok a katonai szolgálat elől bujkálókra, a posztócsalókra, a papireszmaszállítókra, az árfelhajtó üzérekre, a határtalan igényű termelőkre, a koplaló hivatalnokokra, a dologtalan hadisegélyes asszonyokra és a háborus zavarok, valamint lekötött állami és társadalmi erők folytán felburjánzott egyéb visszaélésekre és visszaállásokra. Nem magyar speciálítások ezek, mert hiszen mindenütt fellelhetők, de kicsiny nemzetnél feltűnőbbek és veszélyesebbek. E bajok orvoslásának első lépése az őszinteség. Be kell vallanunk, hogy előidézésükben részes az állam, részes egész társadalmunk és részes köznevelésünk is. Nevelésünk azon iránya, amelyet *szociális vagy állampolgári*, vagy ha tetszik *nemzetnevelésnek neveznek, eddig kevés figyelemben részesült és még kevesebb eredménnyel járt*. A nagy német nemzet e tekintetben is mennyivel előttünk jár! Tantervünknek és utasításunknak egyes tantárgyai, illetőleg vonatkozásai a szociális és állampolgári tanítás szolgálatába be vannak állítva, azonban meggyőződésem szerint állampolgári eszményeket nem annyira oktatással, mint inkább neveléssel lehet az egyénbe beoltani. Az önzetlen, altruisztikus jellem, amely egyéni érdekeiről képes a közösségek és végeredményében a legfőbb közösség, az állam érdekében lemondani, amely képes a haza jóvoltáért és biztonságáért messzemenő áldozatokat hozni, amely az állampolgári szolidaritást megteremti, nem a tanító, hanem a *nevelő ráhatások eredménye*. Kétségtelen, hogy az ily irányú oktatás a nevelő hatások befogadására alkalmasabbá tesz, de az eredményt az utóbbiak döntik el. Amikor tehát jövőben a hittani, történelmi, alkotmánytani, gazdaságtani oktatással és a többi tantárgyak egyes részleteivel a *szociális és állampolgári nevelést* az eddiginél is jobban kell alapoznunk, ezirányú eredményeket főként nevelő ráhatásokkal kell biztosítanunk. A cselekvés hagy maradandó nyomot a lélekben. Ha a növendéket altruisztikus cselekedetekre (szederlevél- és csalángyűjtés, karácsonyi adakozás stb.) rá tudtuk szorítani a háborus időkben, mennyivel nagyobb sikerrel lehet a békében a nemzeti vagy más közösség érdekében (állam, honvédség, jótékony- és emberbaráti intézetek, társak stb.) való tevékenységet megkivánnunk. Természetesen a tanárnak kell a kifogástalan állampolgári és szociális magatartás és tevékenység tekintetében jó példával előljárnia. A szociális és állampolgári nevelés összes itt nem részletezhető szempontjait elsősorban a

tanítóképzőkben kell megvalósítanunk, hogy a tanító azután az iskolával és a falu társadalmi életének irányításával kifogástalan magatartású állampolgárokat nevelhessen.

Ezen irányelveken kívül és felül a tanítói pályára való ránevelésnek minden ágában és minden idejében a *munka* jegyében kell lefolynia. Legyen a tanítóképző a szó tágabb és nemesebb értelmében vett *munkaiskola*. A német nép haretéri sikereinek a fegyelmezett akarat mellett egyik titka kétségtelenül páratlan szorgalma és munkaszeretete. A munkás német népfajt e tekintetben bizvást választhatjuk példányképünkül; annyival inkább, mert magyar fajunknak e tekintetben sokat kell nemesednie. A tökéletesítést a leendő tanítón kell kezdenünk, a munka fanatikus apostolává kell őt nevelnünk, hogy a népiskola útján és társadalmi ráhatással képes legyen a nép széles rétegeit a *józságnak*, *egyszerűségnek* és *munkásságnak* megnyerni. A munkásságot és tevékenységet nem szabad egyes tanórákra, vagy éppen tantárgyakra korlátozni, át kell ennek hatnia a tanításnak minden tárgyát és idejét. A munka ne csak tantárgy, de még ne is csak módszer, hanem olyan egyetemes erkölcsi *elv* legyen, amely a tanítóképző egész szervezetét áthatja. Ahol ez az elv uralkodik, ott a növendék szabad délutánját az intézet műhelyében (slöjd), kertjében, méhesében, laboratóriumában, szertárában, rajztermében, könyvtárában, tornacsarnokában, tantermében hangos és derült tevékenységben tölti el, ahol szükségletei, képességei és hajlamai szerint lelkesen és vetélkedve dolgozik, kutat, buvárkodik, olvas, énekel, zenél, tornászik, sportol és játszik. Ez a munka hozzá még nem is fáraszt, hanem felüdít. Nagyon természetes, hogy az irányító fegyelmezés e szabad munkának önképzőkörök, zenekarok, dalárdák, tanfolyamok, egyesületek (lövész, sport stb.), rajz- és slöjdcsoportok alakításával és vezetésével legszebb ambícióját elégítheti ki. Céltudatos irányítással aztán oda fejleszthető ez a munkás szellem, hogy minden tanítójelölt összhangzatos testi és szellemi kiképeztetését fogja megkapni.

Az általános műveltségi és a pedagógiai szakképzésnek, valamint a tanítónevelésnek röviden érintett tartalma akkor, amikor a mai tanterv mellett is túlterhelésről panaszkodunk és amikor ezenfelül a jellemképzés és munkára nevelés érdekében a mostani óraszám leszállítását sürgetjük: a tanítóképzés mai kereteiben el nem fér. Pedig ebből a tartalomból a sikeres nemzetnevelés érdekében semmit el nem engedhetünk. Miután a tanító-

képzés tartalmi továbbfejlesztéséről le nem mondhatunk, *a kereteket kell kibővítenünk*, nevezetesen *az évfolyamok számát kell felemelnünk*. Erre sarkal bennünket egyébként a velünk szövetséges államok és népek példája és a kényszerítő verseny is. A gazdasági szövetségben levő népek közül az boldogul jobban, amelyik intelligensebb, igénytelenebb és munkásabb. Ha tehát a velünk szövetséges osztrák és német népekkel a békés versenyt a siker reményével akarjuk felvenni, akkor mindenekelőtt népünk intellektuális és morális erejét kell fokoznunk. Ezt pedig csak tanítóképzésünk fejlesztésével érhetjük el. A pedagógiai szakörökben úgy egyesületünkön belül, mint azon kívül nincs is e tekintetben nézeteltérés. A kérdés most már csak az, hogy ez a fejlesztés mennyire terjedjen és hogy pénzügyi tekintetben a reánk következő súlyos időkben megvalósítható-e? A fejlesztés mérvére a következő adatok világíthatnak rá: A mai osztályonkénti és hetenkénti 36 óra a fentebb kifejtett okoknál fogva 30 órára szállítandó le, ami heti 24 órás csökkenést jelent. Ha tehát a tanítóképzés tartalmát nem növelnők, már akkor is heti 24 órát kellene pótolnunk, amihez egy új évfolyam beállítása volna szükséges. Ha pedig a nemzeti és pedagógiai tartalmat a kívánt színvonalra akarjuk felemelni és nevelésünknek a vázolt tartalmat akarjuk megadni, akkor egy további évfolyamra van szükségünk. Nyilvánvaló tehát, hogy a tanítóképzést arra a színvonalra, amelyről a kívánt nemzetnevelő hatásokat kifejtheti, csak *hat évfolyammal emelhetjük*. Általánosságban hat és hét éves színvonalon mozog ma már a német és osztrák tanítóképzés is. Más kérdés azonban az, hogy a reánk következő súlyos idők pénzügyi nehézségei ezt az extenzív fejlesztést megengedik-e? Nem tagadom, hogy e tekintetben pesszimista vagyok. Épen azért átmenetileg bele tudnék nyugodni a fejlesztésnek *öt évfolyamra és öt évre terjedő* mérvébe is. Annnyival inkább, mert az öt évre terjedő továbbfejlesztésnek alig vannak számottevő pénzügyi akadályai. Ugyanis az évfolyamoknak ötre való felemelése az osztályonkénti és évfolyamonkénti óraszámnak 30-ra való leszállításával az összes óraszám alig emelkednék és így az öt évfolyamos tanítóképzők órászáma a mostani tanítószemélyzettel már ellátottnak tekinthető, újabb terhet tehát csak a dologi szükségletek jelentenének. A magyar népművelésnek a tanítóképzés fejlesztéséhez kötött érdekei e nehéz idők dacára ezt az anyagi áldozatot nemcsak megérdemlik, hanem meg is kívánják. Le kell azonban szegeznünk,

hogy akkor, amikor opportunitásból az azonnali fejlesztésnek álláspontunkat ki nem elégitő mérvét is szívesen látnók, a hat évfolyamra vonatkozó elvi álláspontunkat, mint pedagógiai meggyőződésünket fentartjuk és alkalmas időben való megvalósítását máris sürgetjük.

Az így kifejlesztett tanítóképzést *egységes nemzeti és pedagógiai tartalommal kell ellátni* és az egész vonalon kifogástalanul megbízható magyar nemzeti szellemben vezetni. Ebből kifolyó további irányelvünk az, hogy az összes magyar tanítóképzők didaktikai működését *egységes tantervnek* és tantervi *utasításnak* kell irányítania, azonos *rendtartásnak* vezetnie és bennük *egységes normáltaumenetnek* és *normálfelszerelésnek* kell érvényesülnie. Ezek azonban az egységnek csak külső biztosítékai. Belső és igazi biztosítóka a képzés magyar nemzeti irányának és egységének *a hazafias szellemtől áthatott, erkölcsileg megbízható, szakavatott tanár*. Ha tehát az egységes külső rendelkezéseknek benső tartalmi egységet akarunk adni, akkor a *képezdei tanár- és tanítóképzést és képesítést* kell a különleges célnak megfelelően egységesen szabályoznunk. Törvényes biztosítékok kellenek arra, hogy hazai tanítóképzőben tanári vagy tanítói állást és hivatást kizárólag csak tanítóképző-intézeti tanári vagy tanítói képesítéssel bíró szakemberek tölthessenek be. Meg kell valahára szüntetni azon ügyünket kisebbitő állapotot, hogy a tanítóképző-intézeti tanári állás hivatlanoknak és avatatlanoknak közprédája.

A tanítóképzés kérdésével szorososan összefügg, ezt kiegészíti és betetőzi a *tanítóképesítés*. Erre nézve alkuvást nem tűrő irányelvünk az, hogy a tanítóképesítést az egész vonalon *államivá* kell tenni. A tanító, bármily jellegű iskolában működjék is, végeredményben a legfőbb közösségnek, az államnak mandatáriusa, az állam érdekeinek szolgája, mandátumát, képesítését tőle kell tehát kapnia. Tisztázott kérdés ez, amelynek érthetetlen okokból csak nálunk kell még megvalósítására várnia, ahol pedig a nemzetiségi és vallási tagoltság és sok kézbe letett képzés miatt a képesítésnek az állam kezében való egységesítésére a legtöbb szükség volna. Tanítónevelésünket azonban az állami tanítóképesítéssel nem szabad lezárnunk, hanem gondoskodnunk kell működő *tanítóink tervszerű továbbképzéséről* és a rohamosan fejlődő pedagógiai tudomány újabb eredményeinek közkinccsé tételéről is.

A tanítóképzési munka jóságának legelső biztosítóka ugyan a jó tanár, az ezt kiegészítő *szakszerű felügyeletet és irányító*

ellenőrzést ma már minden tényező nélkülözhetetlennek tartja. Ennek, mint irányító szempontnak hangoztatásával — hála ügyosztályvezetőnk céltudatos és következetes fejlesztő munkásságának és miniszterünk ügyünk iránti jóindulatának — ma már nyitott ajtót döngöztünk. A fentebb idézett miniszteri jelentés a szakfelügyelői állások megfelelő szaporítását helyezi kilátásba, miután az eddig szervezettek az igényeket távolról sem elégíthetik ki. Mi reméljük, hogy ez a felügyelet hatósági jogokkal felruházva, a mostani szétágazó és zavarra vezető felügyeletet mihamar teljesen fel fogja váltani.

Tanítóképzésünk továbbfejlesztésének és egységes nemzeti szellemben való kiépítésének e fejtegetés fonalán érintett irányelveit a következőkben foglalhatjuk össze:

1. Tanítóképzésünket a történelmi fejlődés folytonosságának figyelembe vételével, egységes alapon, magyar nemzeti szellemben és kidomborodó pedagógiai szakiskolai jelleggel külön tanítóképzési törvénnyel sürgősen tovább kell fejlesztenünk.

2. A magyar nemzeti szellem követelményeinek megfelelőleg az összes hazai tanítóképzőkben a magyar nyelv és irodalom, a hazai történelem, földrajz és alkotmánytan a mostaninál behatóbban tárgyalandók és ugy ezen, valamint az összes pedagógiai tantárgyak, a mennyiségtan, az ének és a torna az összes hazai tanítóképzőkben kizárólag magyar nyelven tanítandók.

3. A szakiskolai jelleg kidomborítása érdekében ugy az elméleti, mint a gyakorlati pedagógiai képzés mélyítendő, ami e tantárgyaknak a jelenleginél kedvezőbb óraszámában és a három tanítós osztott gyakorlóiskolában is kifejezésre jusson.

4. Tanítóképzésünk minden irányu nevelő hatását fokozni kell. Az akarat nevelése és a jellem fejlesztése érdekében jövőben az önállóságnak, a szabad elhatározásnak és a felelősségteljes cselekvésnek tágabb teret kell biztosítani és ezek érdekében a tanítójelöltnek több szabad időt kell engedni.

A szociális és állampolgári nevelés sikere érdekében az alkotmány fejlődését, a polgári jogokat és kötelességeket, a közgazdasági ismereteket és az összes tantárgyak szociális vonatkozásait, valamint a szociális intézmények beható tárgyalása mellett az önzetlen közhasznú cselekvésre a tanulónak alkalmat kell adni.

A munkára való nevelésre a tanítás minden ágát a növendékek öntevékenységének beállításával fel kell használni. A terv-

szerűen vezetett és az oktatás minden ágát felölelő szabad munkálkodás céljaira az összes délutánokat szabadon kell hagyni.

5. A testi nevelés hatékonyabbá tétele és a honvédelmi készség fejlesztése érdekében a rendszeres tornaoktatás mellett alkalmat kell adni a szabad délutánokon a játék, katonai gyakorlatok, a nevelő sport egyes ágai és a céllövés rendszeres üzésére.

Az összhangzatos nevelés, az egészséges fejlődés és a tanítói hivatásra való gondmentes előkészülés szolgálatába az összes tanítóképzőkkel kapcsolatosan kedvezményes internátusokat és köztartásokat kell felállítani.

6. Miután a magyar nemzeti szellem kidomborítása, a pedagógiai oktatás mélyítése és a nevelő hatásoknak minden irányú fokozása a tanítóképzés tartalmát jelentékenyen növeli, miután már a mostani tartalom a négy éves tanítóképzés túlterhelésére vezetett: a tanítóképző-intézetek hat évfolyamu és osztályu szakiskolákká fejlesztendők.

Az ily méretű fejlesztés anyagi nehézségeinek tudatában azonban opportunitásból tanítóképzésünknek átmenetileg öt évfolyamra való kifejlesztését is megnyugvással fogadjuk.

7. Tanítóképzésünk egységes fejlesztése érdekében a miniszteri tanterv és tantervi utasítás, a miniszteri normáltanmenetek és normálfelszerelési jegyzék és az állami tanítóképzők rendtartása az összes tanítóképzőkre kiterjesztendők.

8. Tanítóképző-intézeteinkben tanári vagy tanítói hivatást csak törvényes tanítóképző-intézeti tanári és tanítói képesítéssel bíró okleveles tanárok tölthetnek be.

9. Az összes tanítóképző-intézetek kerületenként szervezett egységes és szakszerű külön felügyelet és ellenőrzés alá helyezendők. A felügyelet intenzitása érdekében egy tankerületbe legfeljebb 12 tanítóképző-intézet sorozható.

10. Tanítói hivatásra jövőben csak a képezdei felügyelőségek székhelyén szervezett állami és országos tanítóképesítő vizsgáló bizottságok képesíthetnek. A tanítóképesítő államvizsga nyelve kizárólagosan a magyar.

A már képesített és alkalmazásban levő tanítók időnkénti szakszerű továbbképzéséről az állam tanfolyamok útján intézményesen gondoskodik.

*

Talán szokatlan dolog, hogy akkor, amikor az egész világ rettenetes fegyverek zajától hangos és ezek öldöklése a közfigyel-

met teljesen leköti: mi itt a békés kulturális haladás terveit szövögetjük és fegyvereit kovácsoljuk. A pesszímisták sopánkodva kérdik, hogy mit hoz számunkra a jövő, mi pedig itt egy szebb kulturális nemzeti jövő biztos fundamentumát építjük és képét festjük meg.

Lehet, hogy munkánk nem kelti fel azt a közfigyelmet, amelyet jelentőségénél fogva megérdemelne, de mi tudatában annak, hogy nemcsak hazafias munkát végzünk, hanem kötelességet is teljesítünk: a nehéz idők és a súlyos hazafias gondok dacára esendben építsük tovább a magyar tanítóképzés szerény hajlékát. Mert nekünk a békés idők munkatervét jó előre el kell készítenünk, mert nincs vesztegetni való időnk, gyorsan kell cselekednünk. Létünkért folyó küzdelmünkből erős hitünk és szilárd meggyőződésünk szerint diadalmasan fogunk kikerülni. Nemcsak azért, mivel politikai sorsunkat bölcs előrelátással a vallásos hitben és magas kulturában megtisztult erkölcsű, a fanatikus nemzeti szellemtől ellenállhatatlan lendületű, a tudatos akarrattól szilárd elhatározású és jellemű, a férfias munkától legyőzhetetlenül acélos karu német fajhoz kötöttük, hanem legfőképpen azért, mert a végső győzelmet saját véreink hősiessége árán megérdemeljük. Magyarok fogunk maradni nem csupán ezer éves történelmi és alkotmányos jogon, hanem hatalmas faji és nemzeti energiánk alapján. Nekünk tehát, akik fegyvert nem forgathatunk, nemcsak jogunk, hanem kötelességünk is jövőnk kulturális berendezkedésével, a világháború tanulságával sürgősen foglalkozni.

A világháború tanulsága reánk nézve az, hogy hazánk magyar nemzeti karakterének élesen ki kell domborodnia, mert létjogosultságunk itt a germán és szláv néptengerek határán és ütköző pontján csak addig van, amíg önálló nemzeti karakterünket és magyar kulturánkat meg tudjuk őrizni; mert a szövetséges becsevel és értékével a német népfajokra nézve csak addig birunk, amíg idegen áramlatokkal szemben ellenállóképesek és kemény magyarok vagyunk.

Magyar nemzeti létünk legbiztosabb és legszilárdabb alapja a nemzet széles rétegeinek értelmi, érzelmi és erkölcsi egysége és nyelvi kapcsolata. Ezt az egységet, kapcsolatot, csak jól képzett és szilárd erkölcsi alapon nevelt néptanítói karral tudjuk megteremtteni és létesíteni. Nekünk tehát nemcsak kulturális, hanem eminens politikai kötelességünk tanítóképzésünket a nagy nemzeti

feladat megoldására képessé tenni és ezen cél érdekében sürgősen törvényhozásilag fejleszteni és rendezni.

Ezen célt kívánom szolgálni, midőn az itt felsorolt irányelvek gyakorlati megvalósítását célzó alábbi törvénytervezetemet egyesületünknek elfogadásra ismételtén ajánlom és azt javaslom, hogy tanítóképzésünk sürgős törvényhozási rendezését felterjesztés vagy küldöttség útján kulturális intézményeink revíziójával tudatosan és tervszerűen foglalkozó kultuszminiszterunktől kérje és ennek kapcsán e törvénytervezetet magas figyelmébe ajánlja.

Ki kell végezetül jelentenem, hogy a tanítóképzés mikénti fejlesztésére vonatkozólag itt összefoglalt irányelvek nem újak és nem ismeretlenek, és hogy az alábbi törvénytervezet jórészt egyesületünk negyedszázados munkásságának kohójából került ki. Ha lehet és szabad valamiről, mint sajátomról beszélni, az egyedül az, hogy tanítóképzésünk magyar nemzeti irányban való törvényes fejlesztésének szükségét immár két évtizede meg nem szüntem (sokszor talán az unalmasságig) hangoztatni és erre irányuló sziklaszilárd meggyőződésemmek nem voltam rest minden alkalmat felhasználva propagandát csinálni. Meg vagyok róla győződve, hogy nem az ügy érdemtelensége törekvéseim eddigi sikertelenségének az oka, hanem kulturális törvényalkotásra kedvezőtlen politikai viszonyaink. Bizvást reménylem, hogy a világháború ezen nemzeti fontosságú ügy sürgős megoldását végre megérleli.

A világháború, a kulturállam és a tanítóképzés.

A magyar nemzet hivatása.

(Folyt.)

A világháború eseményeinek elemzéséből emberi voltunk számára általános irányelveket kaptunk. De mi magyarok is vagyunk. Mi a háború értelme a magyar nemzet számára? Mily állást foglaljunk mi magyar népnevelők?

Tessék megnézni a *germán öntudat* ébredését, mily hatalmas erővel tör elő. Tudja, hogy viláгурalomra hivatott. Büszkén és önértzetesen mutat rá a nagy kulturájú multra. A németek tudják, hogy kulturájuk feldolgozta az egész világ műveltségét, áthasonította, magáévá tette szívós munkával a századok véres tanúságait és tapasztalatait. Hosszu időig vajudott a német egység, míg a mai nagy német birodalom megalakult.

Most azonban érzi a német, hogy övé a jövő.

Világhódító törekvései, tudatos akarata nem ismer határt. Ezer és ezer öntudatos apostola, támadt e gondolatnak. Ezren hirdették az új evangéliumot, az új ígétet a német kultúra nagyságáról, a szent hazra fényes, nagy jövőjéről.

Ez a világhódító öntudat él a legutolsó katonában, ez lelkesíti önfeláldozó küzdelemre. A hit, az erő lendülete, a sikerbe vetett bizalom, a múlt dicsősége, a jelen nagyszerűsége mind áthatja, tüzei a német katonát és az apostolok lángszavai a művelt nép milliói között győzelmes visszhangra találnak.

Igen, ez a mi dicső, hatalmas bajtársunk e világhódító küzdelemben. Neki köszönjük, hogy bizton megkezdhetjük az új ezerévet?

De vajjon vagyunk-e mindenben egyenrangú társa?

Lelkesít-e bennünket is oly világhódító kulturális akarat e téren, mint őket?

Tudunk-e oly öntudatosan átélt és az értékes tanúságokat feldolgozó multra visszatekinteni, mint ők?

Kikristályozódott-e nemzeti egyéniségünk az évszázados csapások sulya alatt?

Megkeményítették-e jellemünket, megacélozták-e akaratunkat?

Vannak-e nagy céljaink?

Becsüljük-e eléggé a multat és jelent? A jelen nagy időket? Évezredes történetünk e legnagyobb eseményét? Készülünk-e oly apostoli lelkesedéssel a nagy jövőre? Hiszünk-e benne? Bizunk-e magunkban? Látjuk-e nagy hivatásunkat?

Összeszedjük nagy gonddal a mult és jelen nemzeti értékeit, s nemzeti kegyeletünk számára megépítettük-e a magyar kulturharc emlékének templomát, hol a jövő nemzedék hívó áhitata a hazaszeretetet tüzet élesztheti?

E szivszorongató életkérdésekre mi válasszal tartozunk. Vagy ha a lét és nemlét e kérdésére a választ még elodázhathatjuk is egyelőre e világhódító végéig, akkor szent kötelességünk dolgozni, apostoli tüzzel melegíteni az eszméket forraló terveket és előkészíteni a jövőt, harcolni a jobbért és kovácsolni a jövő fegyverét.

Hogy mire visszatérnek hőseink a véres csatamezőkről, lásd, hogy nem hiába áldozták egész valójukat. Lássák maguk előtt az új dicső ezerévi hajnalhasadását. Szívünk áhítatából, érzésünk megihletődéséből kiérezzék szent fogadalmunkat, szilárd meg-

ingathatlan elhatározásunkat, hogy az eljövendő új Magyarország szebb lesz, hatalmasabb, mint a régi.

Fellépésünk biztonságából megsejtsék, hogy nemcsak tisztában vagyunk a céllal, de az arra vezető fegyver kezünkben van, hogy ismerjük az utat, vállaljuk a munkát, nem riadunk vissza a fáradságtól, ismerjük s számításba vettük az akadályokat, tervszerűen előkészülünk minden lépésre és győzelmes előrehaladásunkban nem akadályozhat meg semmi.

Tanultunk tőlük, mintául vettük dicső példájukat. Általuk ismertük meg újból a nemzeti erények kiválóságát, nagyra hivatottságát. Az önfeláldozó hazaszeretet e nagyszerű lendületének nem szabad a háboru után sem eltűnni, hanem a nemzeti kultúrcélokért folyó küzdelemben kell a részét kivenni és ott is a diadalmas győzelmet biztosítani.

Mert e világháboru nemzeti arravalóságunknak csak egyik próbája, ezután következik a másik, talán nehezebb próba a kultura elsőbbségéért, a kulturában való vezető szerepért vívott küzdelem.

Meg kell mutatni a németeknek és evvel az egész világnak, hogy nemcsak a háboruban elsőrendű katona a magyar, hanem a kulturmunkában is első hely illeti meg.

A germán szellem megnyilatkozásai között olvasni lehet kevésbé épületes sorokat is a germán szellem missziójáról a kulturában hátramaradottabb szövetségesek között. Velünk szemben nem beszélhetnek politikai meghódításról, de jogot formálnak a kulturális hegemoniára. És e tekintetben résen kell lenni. Az a nemzet, mely lemond az önálló kulturáról, mely önálló alkotásokkal nem tud dicsekedni, mely mindig csak idegen kulturtermékeken élösködik, az nem életképes.

Tőlünk, a kulturális munkában való szívósságunktól, kitarításunktól és a munka szervezésétől függ, hogy vajjon a nagy német nemzet árnyékában a lenézett élösködő szerepet játsszuk-e, vagy pedig hogy büszke öntudattal és kulturakarattal nemcsak az egyenrangú, de különb voltunkat is megmutassuk.

Nagyon céltévesztett eljárás volna azonban, ha szűkkeblű és szűk látókörű sovén politikával ridegen elzárkóznánk most a német hatástól és féltlenök nemzetünket a nyugati kulturális befolyásától. Épen ellenkezőleg, ki kell tárnunk az összes ajtókat és le kell rombolni a még meglévő választófalakat, hogy a nyugati kultura minden értékes vivmánya áthassa nemzetünk egészét, megtermékenyítse faji géniuszunkat.

A világtörténelem tanúsága szerint az új magasabb kultúra két különböző kulturának az egymásra való hatásából keletkezik. A görög kultúra termékenyítette meg a rómaid és létrejött az augusztusi kor, az ókor, a középkor és keletkezett a reneszánsz, a francia és a német kulturák és így tovább. Hát ez az új magyar kultúra vajjon hogy fog megszületni? A magyar a világháború óriási kavarodásában oly kis nemzet. Most látjuk a kis nemzetek elpusztulását, a kis népek és országok halálát. Vajjon nem fenyeget-e ily veszély a jövőben? Ha nem is erőszakos halál, de talán a lassu elnemzetietlenkedés? Az hogy önkénytelenül beleolvadunk majd más nemzetbe? Mert a nagy nemzeteknek nagy étvágyuk van! Könnyen elnyelik a kicsinyeket, megfosztják kulturális önállóságuktól és aztán az életüktől.

Éber figyelemmel kell körültekintenünk.

Az új magyar kultúra.

Most történetünk legnagyobb pillanatait éljük át. Ilyen idő csak egy volt, midőn Ázsiából jött rokontalan kis nép, a magyar nemzet elhagyta régi vallását és öntudatosan vette föl a kereszténységet és vele a nyugat kulturáját. E lépéssel biztosította jövő sorsát. Új korszak következett be ekkor, de sajnos, a nehéz s küzdelmes múlt ezer csapásai között a nemzeti alkotó erő még nem bontakozott ki a maga teljességében. Azonban hármily végzetes sullyal is neheztedek mi reánk a múlt sorscsapásai, a nemzetünk életerejét mindig megtartotta. A nyugat kulturájának minden löktetése elhatolt hozzánk is, és ha termékenyítő hatását nem is tudtuk teljesen megérlelni és áthasonítani, de mégis minden körülmények között életerőnk felfrissült és tovább küzdött a nemesebb létért. Végre a XIX. század folyamán diadalmasan bontakozik ki előttünk az új életlehetőség. Az 1848-iki idők első ifjui virágzása sejteti, hogy mire képes a magyar. Azonban még egyszer fagyasztja meg e tavaszi virulást az északi zord ellenség. Végre 67-ben rendeződnek az állapotok. Évezredes mulasztást kell pótolni. Munkába fog a nemzet, tanul és dolgozik, hogy a nyugat évezredes kulturmunkájának eredményét elsajátítsa. E munka azonban kissé dilettánskodva folyik, nagyobb cél és terv nélkül. Hiányzik az egységes nemzeti felfogás, hiányzik az a nemzeti eszme, mely az összes törekvéseknek irányt szabna. A modern

kultura összhang nélküli volta nálunk is érezteti hatását. E kor világfelfogása nem tud energiákat felébresztő és lelkeket áttüzesítő eszméket produkálni és az ideálok nélküli mindennapi munkarobotban a nemzet energiája fegyelmetlen és a kis érdekellentétek harcában vész el a nemesebb hivatás tudatossága. Hiába támadtak előrelátó kulturférfiak, hiába indul meg a biztató fejlődés sok téren, de az osztály és fajilag szétagolt országban nehezen fejlődik ki az egységes nemzeti szellem, a szolidaritás érzése, a nemzeti eszme, a nemzeti kultura. E vajudó állapotnak egyszerre véget vetett a világháboru. A rettenetes haláltól csak az egység, az egy célért való dolgozás menthet meg. Szervezkedtünk. A végveszélyben megismertük egymást. Most látjuk, hogy előbbi harcaink mily kicsinyesek és csunyák voltak. *Kicsinyes civódással töltöttük napjainkat, mikor pedig a félvilág céltudatosan évtizedeken át rendszeresen készült az elpusztításunkra.* Mily kevés előrelátást, mily könnyelműséget tanusítottunk. Mily szentségtörő játéka folyt itt a legértékesebb javaknak. Megmenekültünk a biztos haláltól. Milliók véres feláldozásával szereztük az élet jogát. Magunkba szállhatunk és a nemzeti élet megmaradásunk komoly veszélyének megismerését, jövőnkre való öntudatos előkészülést teszi kötelességünké.

Készülnünk kell a folytonos küzdelemre. Most sulyosan tapasztaltuk, hogy *csak energiánk összeszedésével és folytonos, becsületes, kitartó, szívós, előkészülő munkával teremthetjük meg létünk fenmaradásának alapfeltételeit.*

Az életünk ára a folytonos küzdelem.

Küzdelem kell önző ellenségeink ellen, kik agyarkodva szemlélik nemzeti életünk kialakulását, küzdeni kell barátaink ellen is, hogy túlságos támogatásuk egyéniségünket és létünket fentartó jellemvonásaitól meg ne fozson bennünket és küzdeni kell önönmagunk ellen is, saját hibáink, kényelemszeretetünk, faji önzésünk, faji előítéleteink ellen is.

Ime e küzdelemre ránevelt bennünket a háboru és rámutatott e küzdelem folytonos szükséges voltára. E küzdelem révén bizonyíthatjuk be létjogosultságunkat és e küzdelem révén fogjuk világtörténelmi hivatásunk célját is elérni s *az emberiség kulturáját örökbecsü magyar kulturértékekkel gazdagítani.*

E szent hivatásunk beteljesedése érdekében volt szükség arra, hogy kulturánkat uj elemekkel megtermékenyítsük. A kulturfejlődésnek számos alapfeltétele meg van eredetileg is fajunk-

ban. A veleszületett értelmesség, az erő lendülete, a kedély nemes-sége mind gyönyörű fejlettségben mutatják a magyar szellemet, de hiányzott a mai kulturának két alapfeltétele, a pedáns és szivós munka szokása és szeretete és a szervezkedéshez szükséges pontos fegyelmezetség. A nekigyürkőzésben nagyok vagyunk, de nem kitartók a látszólagos szürke munkában, erkölcsi és jogi érzékünk szervezésre képesítene, de fejet hajtani és engedelmessékedni kevésbé tudunk. Évszázados ellenzéki küzdelmeink kifejlesztették a csak-azértis hajlandóságot, a nyakas önállóság önzetét és ennek folytán az egyetértés hiányát.

A nyugati kulturhatásokból inkább azokat olvasztottuk magunkba, melyek rokonabb voltak velünk. Az urias, gavalléros felfogásu magyar előtt kedves volt a francia könnyed szelleme. Az erős alkotmányi érzékének tetszett az angol kiváló jogi érzéke. De mindkettő bizonyos veszélyt is jelentett a magyar szellemre, a francia szellem hatásával az élnivágyó, élvezethajhászó felfogás kultursalakja is átjött, az angol szellem rideg üzleties józanságával együtt a rideg utilitarisztikus önző szellem is elterjedt. Évszázadon keresztül együtt voltunk a némettel. Átvettük kulturájának termékeit, mint ahogy kész ipari termékeket szoktak megvenni, de nem sajátítottuk át magunkévá. A német kulturának polgáris erényei nem voltak soha rokonszenvesek a magyar lendületes természete előtt és azért a német idealizmus idegen maradt mindig.

Most kellett jönni ennek a nagy világfelfordulásnak, mikor minden oldalról létünkre törtek, most összekovácsolt bennünket a sors és a vér, és tűzben megszilárdított barátságban felfedeztük a produktív munka és fegyelmezetség értékét. És előbb hadseregünk ismerte föl az új helyzet által követelt szükségletet. Alig egy fél év alatt megtörtént hadseregünk átszervezése és népünk kiváló szelleme nemcsak egyenrangu bajtársnak bizonyult, hanem a munka nehezét legtöbb helyütt csak a magyar lendület tudja leküzdeni.

Ugyanily gyors átalakuláson kell keresztülmenni a magyar társadalomnak, ha fenn akar maradni. *A német kultura e két főerénye termékenyítsék meg a magyar kulturát és a világégés e tisztító tűzében megfogon az új magyar kultura, mely hivatva van, hogy a szervezés és produktív munka segítségével, e két kulturfegyverrel a népek versenyében az első helyet foglalja el.*

Ime ez volt a magyar nemzet számára a világháboru értelme és tanúsága.

Nemzeti tudatosság.

A nagy jövő feltétele *erős nemzeti öntudat*. Az idegen kultureredményt fel kell dolgoznunk, a nemzeti szervezet nagy feladata ez áthasonítást minél alaposabban végezni. Minél erősebben tódul be azonban hozzánk a germán kultúra nagy termékenyítő árja, annál erőteljesebben kell megvetnünk nemzetünk talajába lábunkat, csatornákat építeni a levezetésre, hogy a magyar honi földből a magyar kultúra virágai és gyümölcsei fakadhassanak. A jövőt előre látó ember hasznosítja tervszerűen a történeti folyamatok nagy eleven energiáit a maga tudatos célja érdekében. E cél pedig csak nemzeti lehet: *a magyar kulturállam megteremtése*. A tanítóképzőben is az erős nemzeti tudatosságot kell kifejleszteni a növendékekben. E téren már számos értékes előtanulmány van, csak utalok Imre Sándor és Quint József tanárok tanulmányára. (Lásd Magyar Tanítóképző 1915. évfolyamát, 121. l.) *Az erős nemzeti tudatosságot európai látókörrrel kell összeegyeztetni, a nemzetnevelés is a világ kulturájának felhasználásával fogja csak célját elérni.*

Magyarország új világhelyzete.

A világháború lezajlása után új korszak virrad ránk. A technika rohamos haladása a XIX. században megteremtette a világgazdaságot, a világforgalmat. A védő vámokkal elzárt s egymásra féltékenykedő államok azonban hovatovább türheterlen kerékkötői voltak a gőz és villamos szárnyán haladó világkultúrának. Különösen érezték ezt a kultúra élén haladó nemzetek. Számukra szűk lett saját országuk határa, másutt is kerestek piacot. A keletkező gazdasági verseny a világpiacokért hozta létre a surlódást, majd a fokozódó ellenségeskedést, míg végre a feszültség megteremtette a világháborút. Ez a háború lesz hivatva e téren is a viszonyokat rendezni. Magyarország belekerül egy nagy államszövetségbe és itt új szerep, új feladatok várnak rá. A Kárpátoktól az Adriáig terjedt eddig a mi világunk, most az Északi tengertől Indiáig. Politikánk honi perpatvarokban merült ki, most *kell, hogy világpolitikai tervek és akarások foglalkoztassanak bennünket*. Gazdálkodásunk előtt a világpiac nyílik meg, de egyben bele leszünk dobva a világverseny erőteljesen lüktető életébe.

A XIX. században keletkező nagy világgkulturai áramlatok el-elhatoltak ugyan hozzánk is, de csak eltompult, ellanyhult erővel. Mert egymagában bezárt, félreeső hely volt a mi világunk. Most azonban majd belekerülünk a világgáramlatok kellős közepébe. A nyugtalan, forrongó, az egész világ munkájának összehalmozódó kulturfolyamata országunkon megy majd keresztül. Életünk új gyors kattogó ritmust vesz föl. Szellemünk belekerül a haladás új forgatagába. Másképp kell előkészülni ez új életre mint eddig.

S midőn nemzeti öntudatunkat mélyreható nemzetnevelés útján erősítjük, ugyanakkor kell számolnunk az új világhelyzettel. Nem szabad azt a mulasztást elkövetni, amelynek kellemetlenségeit most a háboru alatt érezzük.

Mert eddig is Németország volt a szövetségesünk és ennek révén a világgpolitikai alakulások mindnyájunk figyelme és tanulmánytárgya lehetett volna. Mégis hányan foglalkoztak minálunk ilyen gondolatokkal? Mig ellenben a németek rendszeresen készültek a mai háborura. Tudták, hogy eljön majd az angollal, franciával és oroszsal az elszámolás órája. Ismerték világgpolitikai helyzetüket. *Mindenki tisztába volt a jövővel, a németiség hivatásával, a küzdelem elkerülhetetlen voltával.* És e *históriai öntudat és jövőbelátás* lángoló, lelkesítő szavakat adott még az egyszerű tanítónak is. Ez buzdította arra, hogy minden erejét összeszedje és minden energiájával céltudatosan készüljön elő a nagy csatára és a nagy jövőre. A népnevelés minden tényezője együtt működött a jövő győzelem biztosítása érdekében. És évtizedes, törhetetlen, tervszerű, széles látókörű, jövőt előre látó munka meg is teremtette gyümölcsét.

Megint csak tanulhatunk tőlük. *Előrelátóknak kell lennünk. Világgpolitikai új helyzetünkből folyó következményeket felismerni.* Az iskola és köznevelés útján az új Magyarország világhivatásának megfelelőleg nevelni kell a nemzedéket.

Az iskolák tananyagában nemcsak a magyar nemzeti műveltség elemei szerepelhetnek, hanem a világgpolitikai alakulások, az egymás ellen ható érdek, különösen a jelen élet nagy mozgató erői, a világgazdaság tényezői, a világgforgalom szervei, a világgkultura fentartó intézményei.

E felvilágosító munkát megkezdte már a háboru. Elmúltak a régi egyszerű idők, midőn a nép kevés tudásu és ismeretű lehetett. Ha elballagott a szomszéd városba, az volt életének leg-

nagyobb utazása. Most a háboru forgatta csak fel igazán a lassan haladó és kultura után csak cammogó kedélyeket. A legutolsó faluba is behatolnak ez új gondolatok. Azokban az agyvelőkben, melyek a falu határán túl nem láttak, a világhatalmak össze-
 ütközéséből fakadó tanulságok új látókört és világgösszefüggések az egymásra utaltság érzéseit ébresztik fel.

Többtermelés.

A felvilágosító munka az egyik teendő, a másik a többtermelésre való rátanítás és rászoktatás. Pótolni kell a háboru által elpusztított rengeteg javakat, a világpiacok első megnyitásánál résen kell lenni. A háboruban elveszett milliárdokat a többtermelés egy évtized alatt kamatos-kamatostul tudja megszerezni. Magyarországon ugyanis minden téren oly külterjes gazdálkodás folyik, az emberi energiának és a természet kincseinek oly nagy része hever parlagon, hogy csak egyszer komolyan kell hozzáfogni a komoly produktív munka szervezéséhez, az eredmény nem maradhat el.

Ha a németek 50%-nál többet termelnek rossz földjükön és iparuk még az évszázados multra visszatekintő angollal alig egy-két évtizedes versenyben is győzedelmesen kikerült elsőnek, miért nem tudnók ezt mi is. Csak fogjuk meg a kérdést a *gyökere-nél*, ne kiváltságok osztogatásával és protekciós iparpártolással, hanem *igazi intenzív népműveléssel kezdjük meg a többtermelés megvalósítását. Az intenzív népkultura feltétele az intenzív gazdálkodásnak. A szellemi többtermelés az anyagi többtermelésnek.*

A tanítóképzők számoltak már részben az itt tárgyalt feladatokkal. Folytatni kell a munkát és a modern gazdálkodás vívmányait, a többtermelés lehetőségét, eszközeit, feltételeit ismertetni kell a tanítások során. A természettudományok tanítását céltudatosabban kell a gazdasági élet szolgálatába állítani. A tantárgyak nem zárkozhatnak el tudományos elméletek mögé, hanem minden téren, minden tanórán számolniuk kell a gyakorlati élet nagy követeléseivel, a mai élet szociális szükségleteivel.

Lechmitzky Gyula.

Irodalom.

Játékkönyv, gyermekek és a serdülő ifjuság számára. Irta Barna J. és Ujhelyi S. Barna-Ujhelyi Játékkönyve a torna-irodalmat igen fontos művel ajándékozta meg. A szerzők a tornászat terén már eddig is nagy érdemeket szereztek, célirányos munkájok pedig valósággal hézagpótló a tornairodalomban.

A mű célja a szabadtéri játékok széles körben való szervezése és terjesztése. Irodalmunk eddig sem nélkülözte teljesen a játékkönyveket, de a szabadtéri játékok oly nemű összefoglalása, mely az elemi, polgári és középiskolai mindkét nembeli ifjuság játékait egységesen tárgyalja, még nem hagyta el a magyar sajtót e mű megjelenéséig.

Barna-Ujhelyi Játékkönyve két részre oszlik: általános elveket ad a szabadtéri játékokról és tulajdonképeni játékanyagot.

Az általános elvekben kiemeli a játék pedagógiai fontosságát és egyben megemlíti az eddigi tornarendszerek hiányait, mely főként a zárt helyi testedzésen alapult. Ez utóbbi tornarendszer nélkülözte teljesen a természetes közvetlenséget s így nem is fejlesztette a tüdőt, szívet és idegrendszert kellően. Mindenki előtt ismert dolog pedig az, hogy a zárt tornateremben végzett mozgások oxigén felvételének szempontjából igen távol állnak a szabadtéren végzett játékok előnyétől. A játék pedagógiai fontossága testre és szellemre egyaránt jótékony hatása, jellemképző ereje, szociális érzést kifejlesztő volta — nem új gondolat előttünk, de mégis örömmel üdvözljük ezen ismert elveknek összefoglalt gyakorlati anyagát.

Szól a mű a játékszervezésről, a játékkultusról is. A játszótérek szervezése, a nagyvárosok keletkezésével kapcsolatos. A játékügy országos szervezése a németek 1891-ben megalakult Zentralausschuss zur Förderung der Volks- und Jugendspiele c. egyesületének érdeme. Ezen intézmény gyűlésekkel, évkönyvvel (Jahrbuch) és folyóirattal (Körper und Geist) agitál a szabadtéri játékok érdekében. Amerikában 1906-ban a németek nyomán hasonló intézmény keletkezett. A játékterekről szóló rész három típusát ismerteti a játéktereknek: *a)* iskolai, *b)* önálló, *c)* nagy városi játékteret. Egyszersmind részletesen tájékoztat ezen háromféle játszótér berendezéséről is. Közli a Budapest-Városligeti játszótér tervrajzát. A játékvezetésről érdekes és megszive-

lésre méltó utbaigazításokat ad. A játékfajok csoportosításánál erős mozgású, csendesebb csapat- és versenyjátékokról beszél.

A játékanyag a könyv nagyobb része.

Szerzők az anyagot korok szerint csoportosítják: I. a) 7—8 éves, b) 9—10 éves. II. a) 11—12 éves, b) 13—14 éves. III. a) 15—18 éves gyermekeknek való játékokra. Természetesen a játékanyag feldolgozásánál a korhatár betartása nem lehet általános szabály.

Jellegük szerint felöleli a könyv: I. Utánzó és kisebb cselekvésű játékokat, II. Futó, III. Kis labda, IV. Nagy labda, V. Babzsák, VI. Küzdő, VII. Kötél- és karikajátékokat. A kisebb gyermekek játékeit ügyes dalok, mondókák kísérik. Az egyes játékok leírása részletező, világos, alkalmas nemcsak szakembereknek, de magánhasználatra is. A könnyebb megérthetést előmozdítják a felvett rajzok, fényképek és Mühlbeck K. kitűnő illusztrációi. Barna-Ujhelyi Játékkönyve megérdemli a tornászattal foglalkozók teljes elismerését s a mű széles körben való elterjedését.

A Játékkönyv a Magyar Athletikai Szövetség könyvtárában jelent meg, Singer és Wolfner kiadásában, Budapesten 1915-ben.

Braun.

Uj német tankönyv. A tanítóképző-intézeti tankönyv-irodalom, dacára a háborus idők stagnálásának, egy újabb kötettel gazdagodott. Szerzője Oswald Karolina, aki a tanítónőképzők I—II. osztálya számára «Német Tankönyv»-et irt. (Kiadja a Szt. István Társ. Ára 4 korona. Engedélyezésre beterjesztve.)

A szerző 30 évi tapasztalataira támaszkodva olyan művet irt, amely az ifjúságot a gyakorlati életre neveli. A rendkívül gazdag tartalommal összeállított munka alaptendenciája a valás-erkölcsös nevelésre való törekvés. Ezen alap gondolat szabta meg az olvasmányok, költemények kiválasztásának irányát, azonban a komoly nevelő tartalom mellett nem hiányzanak az ifjúság vidám kedélyének szánt tréfás mesék, versikék, dalok és számrejtvények. Ez a tankönyv, mint a szerző is hangoztatja, «igazi hű barátja» lesz az ifjúságnak, melyet később tanulmányainak befejezése után is még szívesen forgat majd.

Ami a tankönyv módszeres beállítását illeti, ezen mű kevésbé szigorúan kiszabott utat követ, hanem több tért biztosít a tanár egyéni metódusának. A szerző bizonyos nyelvismeretet tételez fel a növendékek részéről, akik az olvasmányokhoz fűzött

beszélgetések kapcsán tökéletesítik nyelvérzéküket s gazdagítják szókincsüket. A direkt módszer tehát az olvasmányokra támaszkodik.

A szerző a tankönyvet egy kis nyelvtani összefoglaló ismeretessel egészíti ki s itt helyesen ráutal a magyar nyelvnek a némettől eltérő sajátosságaira, a mondatrészek viszonyításának eltérő módozataira, végül utal a német nyelv egyéni különlegeségeire, az úgynevezett germanizmusokra, melyek különösen egyes szólásokban, példabeszédekben jutnak kifejezésre.

Az egész mű alapos szaktudásról tanuskodik s mondhatjuk, nagy ügyszeretettel végzett munka, a benne megnyilatkozó mélyérzésű női lélek mindenesetre majd visszhangra talál a tanítónőjelöltek lelkében.

Mindezen kiválóságok mellett, az én felfogásom szerint, nem tartom mellőzhetőnek a nagy német klasszikusokat, Goethe, Schiller, Heine, az e fokon tárgyalásra alkalmas műveit; ha az ifjúságot be akarjuk vezetni valamely nemzet szellemi életébe, akkor nem haladhatunk el az illető nemzet legkiválóbb szellemi óriásai fölött.

Nevezett művet a kartársak szives figyelmébe ajánlom, s úgy vélem, hogy a haladó csoportok tanításánál különösen be fog válni.

Budapesten.

Fuchsné.

Az Universum háborus kötete. *Hankó Vilmos* Universumának most jelent meg az új kötete, mely még nagyobb érdeklődést fog kelteni az előzőnél, mert tartalma egészen a háborura vonatkozik, de olyan szempontból, amelyet a magyar irodalomban eddig alig érvényesítettek: a háboru technikai oldalát magyarázza meg, a szárazföldön, vizen és levegőben vívott harcok fegyvereit, azokat a technikai csodákat, melyekkel ez a háboru a világot meglepte, a hadsereg táplálását, a betegek ellátását stb. Nagyszámu és szép szemléletes kép egészíti ki a könyvet, amely Lampel R. (Wodianer F. és fiai) cég kiadásában jelent meg; ára 8 korona 50 fillér.

Egyesületi élet.

Jegyzőkönyv.

Felvétellett a Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesületének 1916. évi február 5-én tartott választmányi üléséről.

Jelen voltak dr. *Baló József* elnöklete alatt: *Geöcze Sarolta* igazgató, *Margitai József* ny. igazgató, *Dékány Mihály*, *Lechnitzky Gyula*, *Snasel Ferenc*, *Bittenbinder Miklós*, *Horvay Ede*, *Ligárt Mihály*, *Urhegyi Alajos*, *Sándor Domokos*, *Quint József* és *Fuchsné Eitner Milla*.

1. *Elnök* üdvözlí a megjelenteket s megnyitja a választmányi ülést.

Szomorodott szívvvel emlékezik meg *Bellosics Bálint* bajai igazgatóról, aki munkás életének derekán elhunyt. Az elköltözött lelkes, törekvő kartársnak mindnyájan becsülói voltunk, aki pedagógiai működésén kívül különösen az etnográfia terén fejtett ki becses munkásságot. Indítványozza, hogy emlékétt jegyzőkönyvileg örökítsük meg, özvegyét pedig keressük fel részvétnyilatkozattal.

A választmány az indítványhoz hozzájárul.

2. *Elnök* felkéri a pénztárvizsgáló-bizottságot jelentésének megtételére.

A pénztárvizsgáló-bizottság (tagjai: *Snasel Ferenc*, *Horvay Ede* és *Bittenbinder Miklós*) a számadásokat tételről-tételre átvizsgálta, a mellékletekkel összehasonlítva, azokat helyeseknek és teljesen rendben levőknek találta, minélfogva indítványozza, hogy az Egyesület *Dékány Mihály* h. pénztárosnak, aki a hadba vonult pénztárost, dr. *Novy Ferencet* helyettesítette, lelkes, ügybuzgó munkájáért köszönetet mondjon és a közgyűlésnek a felmentés megadását javasolja.

A választmány a jelentést tudomásul veszi s a javaslatnak megfelelő értelemben határoz.

3. *Dékány Mihály* főtitkár jelenti, hogy elnökünk az Egyesület nevében üdvözölte dr. *Neményi Imre* min. tanácsost magas kitüntetése alkalmából s tolmácsolta az Egyesület minden tagjának őszinte örömét az érdemnek ezen legfelsőbb helyről jövő méltatása alkalmából.

Jelenti továbbá, hogy a decemberi nagyválasztmányi gyűlés

határozatai alapján szerkesztett memorandum felterjesztett a magas miniszteriumhoz.

A tagok névsorában történt változások a következők:

a) Elhunytak: Dr. Dreisziger Ferenc Kalocsán, Ruppentál Lajos Győrött, Bellosics Bálint Baján, Sinszky Julia Kolozsvárt, Kelemen Miklós és Folenta Lajos hősi halált haltak.

b) Kiléptek: Hell Ferenc, Krammer József, Udvarhelyi Etelka, Watzesch Janka lőcsei igazgató, Wollmann Elma v. pozsonyi igazgató, Pécsi Miasszonyunk zárdája.

c) Új tagok: Ligárt Mihály Budapest, Zsetvay Győző Ungvár, dr. Jakab Béla igazgató Pécsen, Gergely Ferenc Pápa, Galambos Mária Budapest, Szobolovszky István Körmöcbánya.

d) *Előfizetők* a Magyar Tanítóképzőre: A szabadkai iskolánővérek.

Egyesületünknek jelenleg 411 tagja van, ezek közül 1 (Stettina Ilona) alapítótag; bevonult kartársaink lapjait több helyről visszaküldték. Ezeknek további küldését gazdasági szempontból a háboru idejére beszüntette.

4. *Dékány Mihály* szerkesztő és pénztáros jelenti, hogy a Singer cég a munkadíj és az anyag drágulására való tekintettel felemelte a nyomdai költséget. Az erre vonatkozó végleges megállapodás január 6-án jött létre, egyelőre egy évi hatállyal, de előbb is felmondható kikötéssel. Nevezetesen: Az Egyesület a) legalább 400 példányra való fizetést vállal magára, b) a tagonkinti 7 K-n felül még átlagban 500 K-t s az ivtöbbletekért az 54 K helyett 74 K-t fog fizetni. Ilyformán a Magyar Tanítóképző nyomdai költsége körülbelül 700—800 K-val fog többé kerülni az 1916-ik évben, mint 1915-ben. Ezen költségtöbbletet a folyóirat terjedelmének némi összeszorítása által igyekezik majd kiegyenlíteni.

A hátralékos tagdíjak összege körülbelül 1300 K-t tesz ki, mely összeg, ha tekintetbe vesszük, hogy mintegy 60 tag teljesít katonai szolgálatot már a háboru kezdete óta, kiket föl nem szólított hátralékos tagdíjaiknak a megfizetésére, pedig e kartársak átlag két-két évi tagdíjjal hátralékosak, épen nem mondható túlsoknak.

A Gyakorlóiskola külön lenyomatának jelenleg 70 előfizetője van.

5. A Segélyalapra vonatkozólag jelenti, hogy annak tőkéből a választmány határozata értelmében újabb 1400 K név-

értékű hadijáradék-kötvényt vásárolt a III. hadikölcsön alkal-
mából s így a Segélyalpnak vagyonából 2400 K van hadijáradék-
kötvényekbe fektetve.

A Magyar Tanítóképző főrészének cikkei után kifizethető
963 K írói díjból alapszabályszerű 10% fejében 96 K, a Gyakorló-
iskola cikkei után kifizetett írói díjából pedig 61 K 90 fillér
jutott a Segélyalap vagyonának gyarapítására.

6. *Elnök* jelenti, hogy hadba vonult Lányi Adolf izr. tanító-
képző-intézeti tanár felesége másodizben is segítségért fordult
az Egyesülethez s ő a választmánynak már előző ülésén adott
felhatalmazása alapján 100 K új segélyt utalványozott ki, azaz
Lányi Adolfné összesen 150 K-t kapott ily címen az Egyesülettől.
Nevezett a felsorolt okokon kívül azért részesült ekkora segítség-
ben, mert más ez irányban nem kereste fel az Egyesületet.

Tudomásul szolgál.

7. *Elnök* jelenti, hogy az 1915. évi december 4-én tartott
nagy választmányi gyűlés a kartársak élénk érdeklődése mellett
folyt le. «A nemzetnevelés» eszméit Lechnitzky Gyula tartalmas
felolvasása világította meg, s a magas miniszterium felszólítá-
sára a választmány részletesen foglalkozott a háborus pedagógia
tanulságainak a normáltanmenetekben való értékesítésével. Ezen
teendők lehetetlenekké tették a felvett téma részletes kimerítését,
minélfogva elnök ismét felveszi ezen eszmecserét. A tárgyalás
során körülbelől kétféle irányzat alakult ki, az egyik határozot-
tan visszautasítja a külön háborus pedagógiának a bevitelét a
tanítóképzésbe, azon indokolással, hogy mi békés munkára s
nem háborúra neveljük az ifjúságot. A másik szélsőség kifeje-
zetten szükségesnek tartja a katonai nevelést az iskolában. Azt
hiszi, a két párt megegyezik abban, hogy mi népnevelők nem
zárkozhatunk el a háborus tapasztalatok tanulságai elől. Azon-
ban úgy véli, hogy e témát gyakorlatilag s nem elméletileg kell
tárgyalni. Nekünk elsősorban erős nemzeti szellemben nevelt
tanítóságra van szükségünk, s ezen eszmét egyik felől az állami
képesítés volna hivatva megvalósítani. Nem zárkozhatunk el
azon hibák orvoslásától sem, melyek a háboru folyamán társa-
dalmi életünkben ijesztő módon elharapódtak. Hős katonáink
ragyogó harci vitézsége mellett látjuk az árulás, gyávaság,
kapzsiság és önzés sötét büneit. Az erkölcsi magaslat és a szociális
érzék szemmel látható hiánya az, ami a népnevelőt újabb problé-
mák elé állítja. Ezen bajokhoz járul még a szervezatlenség, mely-

nek nagymennyiségű nemzeti erő és vagyon esett áldozatul. E bajok orvoslása a népnevelő feladata, itt megint jól különbözteti meg a M. P. a felelős és a felelőtlen nevelőket; előbbiek a tanítók, utóbbiak a család, környezet és a társadalom. Minthogy pedig gyakorlatban azt tapasztaljuk, hogy utóbbiaknak az ifjúságra sokkal nagyobb hatásuk van, ennél fogva a felelőtlen nevelőket kellene elsősorban megnevelni s munkásságunkba bevonni, erre pedig legjobb alkalom kínálkozik az «Ifjúsági egyesületek» s az «Önképző körök» révén, ahol alkalmat kell keresnünk *a szülők s a társadalommal való érintkezésre* (t. i. a népisk. ifj. egyesületek magasabb iskolákban is szerveztessenek). E felvetett eszmék előre bocsajtása után elnök utal a «Magyar Pedagógiai Társaság» körlevelére s ennek alapján felkéri a jelenlevőket, hogy a háborus pedagógiára vonatkozó gondolataikat adják elő, hangsúlyozván, hogy ránk nézve a háborus tapasztalatok másként állanak, mint más iskolákra, t. i. más iskola csak saját tanítványait neveli, mi ellenben tanítókat nevelünk, hogy azok tovább jól neveljenek.

Snasel Ferenc. A háborus pedagógia követelményeinek mérlegelésénél külön kell választanunk a nevelés politikai részét a gazdaságitól. A politikai beavatkozást az államhatalom magának tartja fenn, mi csak kizárólag a háboru által szükségesnek mutatókozó nevelési következményekkel foglalkozhatunk. Itt pedig előkészülhetünk azon szomorú tényre, hogy a háborut követni fogja a szegénység, tehát anyagtöbblet termelésre kell majd törekednünk; mi pedig a tanítóképzőben közvetlen anyagtöbblet termeléssel nem foglalkozhatunk, azonban fokozhatjuk a szellemi többlettermelést. A tudásban gazdagabb ember jobban boldogul. Az átadandó szellemi javak mértékét tantervünk szabja meg, azonban az itt felölelt anyagot nem lehet a rendelkezésünkre álló időben elvégezni, ez a körülmény vezet azon felületességre, amely alapja sok társadalmi léhaságunknak. Azért kellene vagy az anyagot redukálni vagy a tanítóképző évfolyamait kibővíteni. Csak így sikerül majd egy önzetlen, hazafias érzésű társadalom nevelése.

Horvay Ede is szükségesnek tartja egy hazafiasabb, becsületesebb társadalom nevelését, erre kell nekünk a tanítóképzőintézeti ifjúságot képesíteni. A társadalom helyesebb irányban való nevelése céljából fenn kell tartanunk az érintkezést az intézetek végzett növendékei között. Az «Ifjúsági körök» működését intenzívebbé kell tennünk s keressük a szülők, a társadalom és a tanítóképzés közti kapcsolatot.

Margitai József. Hogy a magyar katonák oly vitézül állják meg helyüket a háboruban, abban a magyar faj arravalósága mellett a magyar tanítóknak van óriási érdemük, kik úgy az iskolában, mint azon kívül folyton ébren tartották és ápolták a nemzeti öntudatot és a haza iránti szeretetet. Ezek mellett a magyar tanítóság érdeme jórésztben az is, hogy hazánk nem magyarajku fiai is lelkesedéssel és kitartással küzdenek a magyar haza ellenségei ellen. Épen ezért a hazaszeretetre való nevelésre ezután is nagy gond fordítandó a tanítóképző-intézetekben, hogy a haza iránt való szeretetet és lelkesedést a leendő tanítók átültethessék tanítványaikba, különösen pedig nem magyarajku tanítványaik szívébe. Erre a történeti és szépirodalmi tárgyak mellett főleg a hazafias ünnepek, az önképző körökben való működés, történeti helyekre való kirándulások, hazafias dalok volnának alkalmasok. Felszólaló több idealizmust és hivatás-szeretetre való nevelést kíván bevinni a tanítóképzésbe.

Dékány Mihály nem a fokozottabb termelésben látja az iskola háborus pedagógia követelményeit, hanem a nevelés terén felmerülő kérdésekben. A háboru okozta társadalmi bajok fő okát az etikai érzés fogyatkozásaiban találjuk, ennek tulajdoníthatjuk a kapzsiság, önzés visszaéléseit, nemkülönben a munkátlanságból eredő szociális züllést. Az ifju tanító-nemzedéket rá kell nevelnünk a bajok orvoslására, még pedig úgy, hogy szoktassuk rá őket a környezetükben levő nép erényeinek s hibáinak a megfigyelésére. Vizsgálják környezetük s a község lakosainak életviszonyait, jellemző sajátosságait, készítsenek feljegyzéseket, s az észleleteket ne csak az önképző körökben, hanem egyes tantárgyak vonatkozásba hozható részleteinél is tegyék megbeszélés tárgyává. Ily alapon állapítsák meg a szükségesnek mutatkozó nevelői ténykedések mikéntjét, s ezeknek megfelelően próbáljanak is részt venni a nemzetnevelő munkában már képzési idejük alatt is, és pedig ne csak az önképző körökben és az intézeti ifjusági egyesületekben, hanem azokon kívül is. Ha az ilyen megfigyeléseket s a belőlük vonható következtetéseket s az azoknak megfelelő cselekvést megszokja a leendő tanító, bármely vidékre kerül is az életben, meglévén benne a nép élete iránt való érdeklődés, azonnal hasonló módon fog cselekedni, azaz valóságos nevelője lesz nemcsak a tanuló ifjuságnak, hanem egész községének.

Ligárt Mihály. Ha a háboru alatt felvetődött kérdéseket megfigyeljük, valóságos utvesztőbe jutunk. Az elpusztult s a gyara-

pítésra szoruló nemzeti javak közt ott látjuk a megsemmisült emberanyag pótlásának szükségességét, erős fizikummal bíró magyar gyermekeket kell nevelnünk. Képesítsük tehát a képzőben a tanítójelölteket egy erőteljes nemzedék nevelésére; ismerjék meg azon káros hatásokat, melyek a nép testét-lelkét romlásba döntik, hogy mint tanítók visszatartsák a falu népét mindattól, ami szervezetét aláássa. Az ismereteket, amelyekre növendékeinknek az életben szükségük lesz, megszerezhetik az «Önképző körök»-és «Ifjusági egyesületek»-ben.

Urhegyi Alajos a morális hatások biztosítását fontosabbnak tartja a tudásnál. A háborus követelmények megvalósítására a normáltanmenetek átdolgozásánál is törekedtünk, azonban itt nem volt mindenkor kellő alkalom a háborus vonatkozások kiemelésére, felszólaló reméli, hogy a normáltanmenetek utasításai ezen kívánalomnak kimerítően megfeleljenek.

Geöcze Sarolta örömmel hallja, hogy a jelenlevők egyértelműen az intenzívebb erkölcsi és szociális nevelést s a tisztult etikai felfogást sürgetik. Örömmel üdvözli azt az indítványt is, hogy a képzői ifjuságot a szociális tények megfigyelésére szoktassuk. A nép asszonyai közt a háboru alatt lábrakapott erkölcsi hibákról ő is tud, — az mind az alsó néprétegbe is behatolt élvezetvágyból ered. Ez ellen kell küzdeni; a többtermelés kevésbé áll hatalmunkban, de az igények csökkentése igen. Ha az ifjuság az erőfeszítéstől irtózik, ez nem pusztán kislelkűségből ered, hanem a ferde társadalmi felfogásnak tudható be, mely a munkát s a dolgozó embert lenézi s a szorgalmas, derék, szürke embernél többre nézi a járdát rovó ficsurt. Az ifjuságot a munka megbecsülésére kell nevelni.

Másfelől a háboru sok hasznos okulással szolgál; a higiéné elvei behatolnak még a műveletlen rétegek köztudatába is s a szervezetség s a fegyelmezetség szükségét mindenki érzi. Ennek egyik pedagógiai eszköze a karének is, — azt tehát újra be kell vinni a képzőbe. A felelőtlen nevelőkre való hatásnak az «Önképző kör» s az «Ifjusági egyesület» lehet hasznos tényezője, de csak úgy, ha szabad mozgásában agyonkorlátozva nincs. Ha a háborut a népiskola nyerte meg, végeredményben ez a képző érdeme, amely a hazafias tanítóságot nevelte. Az eddigi hazafias szellemben kell tehát haládnia tovább, csak hogy fokozott, okos, hazafias buzgalommal. A normáltanmeneteknek egyes háborus

vonatkozásokkal való «megspékelése» nem elég: a háboru nagy tanulságainak kell áthatniok az egész nevelést-oktatást.

Quint József az elhangzottak után újabb szempontokat kíván beállítani, még pedig az önmegvizsgálásra utal. Megfigyeljük-e önmagunkat, működésünk viszonyát a külvilághoz, nem állunk-e nézeteinkkel távol, izoláltan a reális élettől? Vizsgáljuk lelkünket, nem szövögetjük-e a szürke teória szárait, ami alatt kint az életben halad az ős-pedagógia a gyakorlat által szabta utakon? Keressük a kapcsolatot a külvilággal, vizsgáljuk a kor szellemét, a túlzott pszichológizmus helyett bizonyos etizált szellemet kell a nevelésbe vinnünk. Azonban ne álljunk egyedül az etizálásban, nyerjük meg a szülőket. Legyenek szigorú apák, anyák, akik, ha kell, bölcs szeretettel feddeni és büntetni tudnak. «A gyermek századának» eszméi alaposan csődöt mondtak szerzőjének követőinél. A becéző, elpuhító nevelést váltsa fel az erélyes, patriarkális alapon álló nevelési rendszer, amely hivatva lesz a nemzetnek és a társadalomnak hasznos tagokat nevelni.

Elnök örömet fejezi ki ezen tartalmas vita fölött, amely megint közelebb vitt bennünket célunkhoz, azonban e téma még koránt sincs kimerítve s ezen eszmecserének jövő összejövételünk alkalmával lesz folytatása s remélhetőleg nemcsak elméleti, hanem gyakorlati irányban is.

Több tárgy nem lévén, a gyűlés véget ért.

K. m. f.

Dr. Baló József, elnök.

Jegyezte: *Fuchsné Eitner Milla*.

Vegyesek.

Kitüntetés. Öfelsége *Klebelsberg Kunó* gróf dr. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumi államtitkárnak a Vöröskereszt I. osztályu hadiékítményes diszjelvényét adományozta.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ki-nevezte özv. *dr. Burnáz Imréné* szül. *Szalay Aranka* okl. tanítónőt a kolozsvári m. kir. állami elemi iskolai tanítónőképző-intézetbe a X. fizetési osztályba gyakorlóiskolai tanítónővé. — *Hucskóné Dziák Anna*

mucsonyi gör. kath. elemi népiskolai tanítónőt az eperjesi m. kir. áll. elemi iskolai tanítónőképző-intézethez a X. fizetési osztályba gyakorló-iskolai tanítónővé.

Nevelői kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter kinevezte *Tóth István* nyírmadai gör. kath. elemi iskolai tanítót a nyíregyházi állami elemi iskolai tanítóképző-intézethez nevelővé.

Kérelem. Ki lenne hajlandó a «Magyar Tanítóképző» I—IV. vagy legalább az I. és II. évfolyamát akár fűzött, akár kötött, de teljes példányban eladni? Szíves ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőség címére küldendők be.

Előadások a magyar nyelv és irodalomból a berlini egyetemen.

Dr. Gragger Róbert pedagógiumi tanárt a berlini egyetem tanácsa meghívta, hogy a folyó év első felében a berlini egyetemen tartson előadást a magyar nyelv és irodalomból. Dr. Graggernek ebből a célból a vallás- és közoktatásügyi miniszterium félévi szabadságot engedélyezett, mely idő alatt idehaza dr. Hermann Antal egyetemi m. tanár fogja helyettesíteni.

Előadások az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermuzeumban. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermuzeum f. é. február hó 4-étől kezdve, nyolc egymást követő pénteken, mindenkor d. u. 5 órakor, előadásokat rendez azoknak a feladatoknak megvilágítására, melyek a világháború nagy éveiben szerzett tapasztalatok alapján tanügyi és köznevelési intézményeinkre, vagy egyes tanulmányi ágakra a közel jövőben várakoznak. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermuzeum e tekintetben párhuzamosan működik a berlini Zentralinstitut für Erziehung und Unterricht címen tavaly létesült német központi pedagógiai intézettel, melynek szervezete az Országos Pedagógiai Könyvtáréval és Tanszermuzeuméval lényegében azonos. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermuzeum már a múlt évben kezdeményezte az ilyen előadásokat s a múlt évi munkásságának sikerén felbuzdulva, az idén folytatja tavalyi programját. Az előadások hetenként pénteken tartatnak.

Az első előadó folyó hó 4-én d. u. 5 órakor dr. Szász Károly, a képviselőház elnöke volt, ki «*A közművelődési kérdések*»-ről tartott nemzeti lelkesedéstől áthatott előadást.

Előadásának vázlatos tartalma a következő volt:

A nemzetek sorsát erkölcsi erőtényezők döntik el. E tényezők továbbfejlesztése az iskolára váró feladat. Az állam és társadalom kötelességei az iskolával szemben. Előadó főképen a középiskola fel-

adatáról szól. Az iskola sikeres munkásságának két főbiztosítója: a jó tanár s osztályonként kevés tanuló.

A jó tanár előfeltétele a tanárok képzése, jobb javadalmazása és erkölcsi megbecsülése.

Az iskola munkáját tekintve a háboru tapasztalatai alapján:

1. a testi nevelés körét szélesíteni kell s e célból készitse elő az iskola az ifjakat a katonai kiképzésre; 2. szilárdítsa az iskola a növények erkölcsi érzékét, miért is a tanítás feladatai mellett jobban hangsúlyozandók az iskola nevelési feladatai és erősítendő a kapcsolat a szülői házzal; 3. fokozza az iskola a műveltség nemzeti jellegét, aminek leghatalmasabb eszköze a nemzeti nyelv, a magyar irodalom és a magyar történelem sikeres tanítása. De fontos kérdés az idegen nyelvek tanulása is. E kérdésnek különösen gyakorlati szempontjára nagy gond fordítandó. Ne engedjük azonban lényegében megláztatni a klasszikus nyelvek tanítását sem, ami mellett észfejlesztő, léleknevelési és nálunk különleges nemzeti okok is szólnak. A testben, erkölcsben és nemzeti műveltségben erős új nemzedék legszükségesebb előfeltétele annak, hogy a nemzet sikerrel oldhassa meg a jövő feladatait, úgy békében, mint háboruban.

Az első nap második előadója Kemény Ferenc, áll. főreáliskolai igazgató volt, ki «A világháborunak egyetemes nevelés- és iskolaügyi tanulságai»-ról értekezett.

Február 11-iki előadás programja: Dr. Marczali Henrik, tud. egyetemi ny. r. tanár: «A történet és a földrajz tanítása és a világháboru», Nagy László, áll. tanítónőképző-intézeti igazgató: «Az ifjuság erkölcsi nevelése a háboru tanulságai alapján».

A további előadások sorrendje: Február 18-án: Dr. Imre József, egyetemi m. tanár: «Pedagógiai feladatok a vakokkal és gyengélátókkal szemben.» Urhegyi Alajos, áll. tanítónőképző-intézeti tanár: «Erkölcsei tartalmu olvasmány tárgyalása a népiskolában a hazaszeretetre nevelés szolgálatában.» (Gyakorlati tanítás keretében.)

Február 25-én: Dr. Fest Aladár, kir. tankerületi főigazgató: «A háboru és a középiskolák reformja». Dr. Petri Mór, kir. tanfelügyelő: «A világháboru tanulságainak alkalmazása a népnevelésre és nép-oktatásra.»

Március 3-án: Dr. Bozóky Endre, az Orsz. Közoktatása Tanács titkára: «A világháboru tanulságainak felhasználása mennyiség-természettani tanításunkban». Dr. Koch Nándor, áll. főgimnáziumi tanár: «Hogyan értékesítsük a háboru tanulságait a természetrajz és vegytan tanításában.»

Március 10-én: Dr. Kacsóh Pongrác, székesfővárosi főigazgató: «A háboru és a zene.»

Március 17-én: Dr. Alexander Bernát, tud. egyetemi ny. r. tanár: «A háboru tanulságai az iskolai nevelésre». Dr. Nádai Pál, iparrajziskolai tanár: «Izléskultura és szülőföldszeretet.»

Március 24-én: Berta Ilona, az Erzsébet-Nőiskola igazgatója: «A háboru tanulságai és a nőnevelés.» Dr. Radnai Rezső, miniszteri tanácsos: «Régi ideálok a nevelésben.»

Kimutatás a T. I. T. O. E. bevételeiről és kiadásairól az 1915. évben.

A) Bevétel.

	korona fill.
1. Pénztármaradvány 1914. évről	4.80
2. Államsegély	4000.—
3. Tagsági díjakból	1774.39
4. A Gyakorlóiskola különlenyomata után	286.—
5. A M. T. kiadójától szerkesztői díj	600.—
6. Időközi kamatok	146.10
7. Vegyesek	15.04
Összesen	6826.33

B) Kiadások.

	korona fill.
1. A M. T. 1915. évi kiadása	3330.—
2. Nyomatványok és különlenyomatok	277.49
3. Írói tiszteletdíjak 1915-re	1503.—
4. Főtitkár tiszteletdíja	150.—
5. Szerkesztő tiszteletdíja	600.—
6. Rovatvezető tiszteletdíja	200.—
7. Pénztáros tiszteletdíja	200.—
8. Jegyzői tiszteletdíjak	50.—
9. Elnökségi, főtitkári és pénztárosi kiadások	53.38
10. Vegyes kiadások	135.43
11. 1774 K tagdíj után S. A.-nak 5%	88.—
12. Írói tiszteletdíjak után S. A.-nak 10%	157.90
13. Pénztári maradvány 1915-re	81.13
Összesen	6826.33

C) Az egyesület vagyonállapota 1915 december 31-én.

	korona fill.
1. Pénztármaradvány 1916-ra	81.13
2. Kovács János-alap:	
a) Takarékbetét %-al	84.56
b) 600 K n. é. hadijáradék árfolyam sz.	585.— 669.56
3. Hermann Antal alapítványa:	
a) Takarékbetét %-al	22.—
b) 200 K n. é. hadijáradék árfolyam sz.	195.— 217.—
4. Kolozsvári tanítók házában alapra:	
a) Takarékbetét %-al	104.94
b) 300 K n. é. hadijáradék árfolyam sz.	292.50 397.44
5. Segítő-alap vagyona:	
a) Takarékbetét %-al	556.34
b) 2400 K n. é. hadijáradék árfolyam sz.	2336.—
c) 2 drb 200 K n. é. kor.-jár. n. é. sz.	400.— 3292.34
	Összesen 4657.47

Budapest, 1916. évi január 1-én.

Dékány Mihály,
felelős szerkesztő, h. pénztáros

A számadásokat megvizsgáltuk és a fenti részletezésnek megfelelően helyeseknek találtuk.

Budapest, 1916. évi február 5-én.

Horvay Ede s. k.

Snasel Ferenc s. k.

Bittenbinder Miklós s. k.

Az 1916-ik év költségtervezete:

A) Bevételek.

	korona fill.
1. Pénztári maradvány 1915-ről	81.13
2. Államsegély 1916-ra	4000.—
3. Tagsági díjakból	2000.—
4. A Gyakorlóiskola különlenyomata után	200.—
5. A kiadótól szerkesztő tiszteletdíja	600.—
6. Időközi kamatokból	140.—
Összesen	7021.13

B) Kiadások.

	korona fill.
1. A M. T. 1916. évi kiadása (6 iv többlet)	3744.—
2. Nyomtatványok és különlenyomatok	200.—
3. Írói tiszteletdíjak	1480.—
4. Főtitkár tiszteletdíja	300.—
5. Szerkesztő tiszteletdíja	600.—
6. Rovatvezető tiszteletdíja	200.—
7. Pénztáros tiszteletdíja	200.—
8. Jegyzői tiszteletdíjak	50.—
9. Elnökségi, főtitkári, pénztárosi kiadások	50.—
10. Vegyes kiadások	60.—
11. 2000 K tagdíj után 5% S. A.-nak	100.—
12. Pénztári maradvány 1917-re	37.13
Összesen	7021.13

Budapest, 1916. évi január 1-én.

Dékány Mihály.

A vonatok indulása Budapest nyugoti p.-u.-ról.

Délelőtt

Érvényes 1915. május hó 1-től.

Délután

vonat- szám	óra perc	vonat neme	hová	vonat- szám	óra perc	vonat neme	hová
152	5 15	Szv.	Rákospalota-Ujpest	164	12 05	Szv.	Rákospalota-Ujpest
122	5 25	"	Érsekujvár, Ipolyság	714	12 15	"	Szeged
718	5 30	"	Czegléd	138	12 35	"	Nagymaros
4102	6 00	"	Esztergom	4106	12 30	"	Esztergom
6502	6 30	"	Lajosmizse, Kecskemét	166	1 00	"	Rákospalota-Ujpest
156	6 35	"	Rákospalota-Ujpest	4108	1 50	"	Esztergom
1402	7 05	Gyv.	Zsolna, Berlin	108	2 00	Gyv.	Wien, Zürich, Basel
156a	7 35	Szv.	Rákospalota-Ujpest	120	2 15	Szv.	Galánta, Ipolyság
104	7 55	Gyv.	Nagyszombat, Wien	170	2 30	"	Rákospalota-Ujpest
708	8 25	"	Temesv.-J., Csernahév.	4110	2 30	"	Esztergom
712	8 30	Szv.	Versecz, Karánsebes	704	2 40	Gyv.	Temesv.-J., Csernahév.
4104	9 05	"	Esztergom	6710	2 55	Szv.	Czegléd, Szolnok
114	9 15	"	Wien	6506	2 50	"	Lajosmizse, Kecskemét
160	9 45	"	Rákospalota-Ujpest	174	4 10	"	Rákospalota-Ujpest
162	11 00	"	Rákospalota-Ujpest	110	5 15	Gyv.	Wien
6504	11 10	"	Lajosmizse, Kecskemét	142	5 20	Szv.	Nagymaros
				176	5 50	"	Rákospalota-Ujpest
				128	6 00	"	Nagymaros
				722	6 10	"	Üllő
				724	6 20	"	Monor
				4114	6 40	"	Esztergom
				1406	6 50	Gyv.	Pozsony, Zsolna, Berlin
				130	6 55	Szv.	Párkány-Nána, Ipolyság
				178	7 15	"	Rákospalota-Ujpest
				728	7 35	"	Czegléd
				6508	7 40	"	Lajosmizse
				710	8 05	"	Temesv.-J., Csernahév.
				132	8 10	"	Vác
				1408	8 40	"	Zsolna, Oderberg
				118	9 30	"	Wien, Zürich, Basel
				502	9 35	Gyv.	Kolozsvár, Bukarest
				720	10 55	Szv.	Czegléd, Szeged
				4116	11 10	"	Esztergom

A vonatok indulása Buda-Császárfürdőről.							
4002	5 55	Szv.	Esztergom	4006	12 15	Szv.	Esztergom
4004	8 54	"	Esztergom	4010	2 18	"	Esztergom
				4012	6 20	"	Dorog
				4016	11 03	"	Esztergom